

Täysistunto

Tiistai 25.5.2021 klo 14.04—18.02

Täysistunto alkoi klo 14.04. Täysistunto päättyi klo 18.02.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov (14.04—15.58 ja 17.59—18.02) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.58—17.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Välikysymys sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksesta

Välikysymys VK 3/2021 vp

Välikysymyksen esittäminen

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Edustaja Anna-Kaisa Ikonen ja 79 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 3/2021 vp sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksesta. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. — Edustaja Ikonen, olkaa hyvä.

Anna-Kaisa Ikonen luki välikysymystekstin.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

3. Hannu Hoskosen vapautuspyyntö ympäristövaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 14/2021 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Hannu Hoskonen on pyytänyt vapautusta ympäristövaliokunnan jäsenyydestä.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelu alkaa — edustaja Heinonen.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Keskustelu

14.35 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hoskonen on tehnyt erinomaisen hyvää työtä ympäristövaliokunnan puheenjohtajana. Hän on hyvällä tavalla puolustanut maaseudun elinvoimaisuutta ja myös maaseudun elinkeinoja. Tuon viimeviikkoinen eduskunnan tapahtuman jälkeen istuin maalaiskunta Lopen Jokiniemen Shellillä, ja pöytään istui eräs varsin juureva keskustalainen, ja hän sanoi, että vie sille edustaja Hoskoselle terveisiä ja kiitoksia siitä, että hän on puolustanut maaseudun elinvoimaisuutta mutta myös maaseudun elinkeinoja, metsänomistajia ja myös metsästäjiä. Halusin ja lupasin nämä terveiset tuoda edustaja Hoskoselle, joka on toiminut vahvasti omantuntonsa mukaan ja aatteensa mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

14.36 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Olen kahdeksan vuotta itse saanut olla ympäristövaliokunnassa viime ja toissa vaalikaudella. Puheenjohtaja kantaa isoa vastuuta ja luo hengen valiokuntaan. Se, että valiokunnan puheenjohtaja kesken vaalikautta joutuu pyytämään eroa, on tietysti iso liike, ja jokainen puolue sitten itse siitä vastaa. Martti Korhosen ja Satu Hassin puheenjohtajakausilla henki oli erinomainen valiokunnassa, ja toivon, että se työ, mikä valiokunnassa on kesken, jatkuu sillä tiellä, miten sen pitääkin jatkua. Siellä on isoja ja tärkeitä asioita; nostan nyt vaikka nämä kansallispuistoasiat yhtenä pienenä yksityiskohtana esiin. Toivotaan, että hyvä henki valiokunnassa tästä eteenpäin myös jatkuu tästä ikävästä välikohtauksesta huolimatta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sankelo.

14.38 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja, mikrofoni.

Arvoisa puhemies! ”Kun painui päät kansan, maan, me jääkärit uskoimme yhä.” Tällä Jääkärimarssin voimaannuttavalla säkeellä tervehdin edustaja Hoskosta ja toivotan menestystä valtiopäivätoimiinne jatkossa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

14.38 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Olen suorastaan liikuttunut saamastani huomiosta. Kiitoksia sinne Lopelle, ja tälle juurevalle isäntämiehelle lämpimät terveiset. Se kun tulee näin virallisesti eduskunnan suuren salin kautta, niin sen parempaa terveistä harvemmin ihminen pystyy elämänsä aikana saamaan. Lämmin kiitos sinne Lopelle. Siellä on aina asunut järkeviä ihmisiä.

Omalta osaltani kiitän kaikkea tuesta, mitä olen saanut. Tilanne meni sellaiseksi ja asia oli sellainen, että minun piti puolustaa suomalaisten ihmisten varallisuutta ja rahoja, että ne eivät joutuisi tuonne Välimeren maihin, joissa taloudenpidon taso on ollut kovin keuhkoa, ja olen monen tässä salissa puhetta pitäneen edustajan kuullut maininneen sanan ”moraalika-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

to”, joka siellä vallitsee valitettavasti, kuten tiedämme. Sen tapahtuman jälkeisenä seurauksena kun tämä tuli, niin kyllähän se kova paikka oli, en minä sitä kiellä, mutta ei se vienyt uskoa siihen, että isänmaata kannattaa aina rakentaa paremmaksi.

Kiitän huomiosta ja toivon kaikille, sekä nyt valiokunnassa työtä tekeville että tulevalle puheenjohtajalle, erinomaista menestystä. Pitäkää se kirkkaana mielessä, mitä varten kansanedustajat täällä ovat.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

14.39 **Mauri Peltokangas ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Myöskin minä olen hieman allapäin tämän viimeviikkoisen episodin takia, koska — tässä nyt sanon sen kaiken kansan kuullen — puheenjohtaja, edustaja Hannu Hoskonen ympäristövaliokunnassa teki mielestäni erinomaista työtä, loi hyvää yhteishenkeä, jämäkkyyttä, kaikkea sitä, mitä hyvältä puheenjohtajalta vaaditaan. Toivonkin tietenkin, että ympäristövaliokunnassa hyvä työ jatkuu, ja kiitän tähän saakka puheenjohtaja Hoskosta ja harmittelen tätä tilannetta todellakin. Pohjanmaalta myöskin kannustavat terveiset.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 4.6.2021 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 4.6.2021 kello 10.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työturvallisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 80/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Pekonen.

Keskustelu

14.41 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työturvallisuuslakia. Muutokset olisivat kahtalaisia: toinen koskee työajan ulkopuolista työhön liittyvää matkustamista osana vaarojen arviointia ja toinen yötyötä.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt julkaisivat 11.6.2019 sopimuksen vuoden 2017 eläkeuudistuksen jatkoneuvotteluihin liittyvistä asioista. Sopimukseen sisältyy järjestöjen ehdotuksia valtiovallalle säädösmuutosten tekemisestä. Työturvallisuuslakia koskevalla esityksellä on tarkoitus toteuttaa näitä järjestöjen ehdotuksia. Työnantajan velvollisuutta työn vaarojen selvittämiseen ja arviointiin tarkennettaisiin ja selkeytettäisiin säätämällä työajan

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

ulkopuolella tapahtuva työhön liittyvä matkustaminen nimenomaisesti vaarojen arvioinnissa huomioon otettavaksi. Yötyötä koskeva muutos koskee tilanteita, joissa yksittäisen työntekijän työtehtävien vaihto tai siirtyminen päivätyöhön ei ole mahdollista huolimatta työntekijän terveydelle yötyöstä aiheutuvasta vaarasta. Työnantajalle säädettäisiin velvollisuus selvittää, millä muilla toimenpiteillä työn kuormitustekijöitä voidaan näissä tilanteissa vähentää. Yötyötä tekeväälle työntekijälle säädettäisiin myös oikeus saada työnantajalta selvitys seikoista, joiden vuoksi työtehtävien vaihtaminen tai siirtyminen päivätyöhön ei ole mahdollista.

Ehdotus koskee isoa määrää työntekijöitä ja työnantajia. Vuonna 2018 kotimaassa tehtiin 3,5 miljoonaa yöpymisen sisältänyttä työmatkaa. Ulkomaille tehtiin 2,1 miljoonaa työ- ja kokousmatkaa, joiden aikana yövyttiin kohdemaassa. Kotimaassa tehtiin 3,5 miljoonaa yöpymisen sisältänyttä työmatkaa ja 3,9 miljoonaa päivätyömatkaa. Yötyössä taas työskentelee päätyössään 378 000 työllistä eli noin 15 prosenttia palkansaajista.

Esityksen tavoitteena on vähentää työajan ulkopuolella tapahtuvasta matkustamisesta ja yötyöstä työntekijöille aiheutuvaa haitallista kuormitusta ja terveydellisiä haittoja. Työhön liittyvällä matkustamisella on sekä fyysinen että psyykkinen ulottuvuus. Esityksen tavoitteena on vähentää niitä työntekijän terveydelle aiheutuvia haittoja, jotka ovat seurausta työajan ulkopuolella tapahtuvan matkustamisen aiheuttamasta sidonnaisuudesta työhön. Työturvallisuuslain 10 §:n vaarojen arviointia koskeva muutos täsmentää ja selkiyttää säännöksen soveltamista nykytilaan verrattuna. Yötyötä koskevien muutosten tavoitteena on parantaa yötyötä tekevien työntekijöiden mahdollisuuksia terveytensä puolesta työskennellä pidempään työkykyisenä, lisätä työssäjaksamista ja pysyä työmarkkinoiden käytettävissä sekä ehkäistä yötyöstä työntekijöille aiheutuvaa terveysvaaraa.

Ehdotettu muutos ohjaa entistä painokkaammin työnantajia tekemään ennaltaehkäisevästi kattavaa ja järjestelmällistä vaarojen selvittämistä ja arviointia ja ottamaan huomioon työntekijän henkilökohtaisia edellytyksiä, mikä on säännösten tarkoituksena nykyisinkin. Nyt ehdotetuissa muutoksissa keskiössä on työajan ulkopuolella tapahtuvasta matkustamisesta ja yötyöstä aiheutuvien vaarojen tunnistaminen ja arviointi, terveydellisten haittojen ennaltaehkäisy, eivätkä niinkään toimenpiteet työntekijän jo kuormituttua terveyttään vaarantavalla tavalla.

Esitys on käsitelty ja hyväksytty kolmikantaisessa työturvallisuussäännöksiä valmisteleavassa neuvottelukunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

14.45 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos sosiaali- ja terveysministeri Pekoselle tästä esittelystä työturvallisuuslain kohdasta, jolla siis tarkennetaan työajan ulkopuolella tapahtuvaa työhön liittyvää matkustamista ja sitten tätä yötyökysymystä.

Olisin tähän keskusteluun halunnut tuoda yhden asian, joka koronapandemian aikana on noussut aika usein esille, ja se liittyy työturvallisuuteen kasvavan etätyön osalta. Kysyisin: minkä verran teillä, arvoisa ministeri Pekonen, sosiaali- ja terveysministeriössä on käyty keskustelua tästä työturvallisuusasiasta etätyön osalta? Siellä on tietysti mahdollisuus, että tapahtuu työtapaturmia, mutta aika paljon tulee myös palautetta siitä, että eivät ne työolosuhteet olekaan sellaisia kuin niissä toimistoissa, joissa jo ergonomiaa ja muuta on pystytty ottamaan huomioon. Osa yrityksistä ja työntekijöistä on ollut tässä valveutuneita ja laittanut omia kotitoimistoja tai työnteon paikkoja kodeissa kuntoon, mutta aika monen koh-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

dalla se ei ole edes mahdollista ihan tilojenkin näkökulmasta, vaan työtä tehdään keittiöpöydän ääressä tai jonkin vanhan koulupöydän tai työpöydän ääressä muuten, ja silloin tietysti nämä kysymykset tulevat huonosti huomioon otetuiksi. Eli minkälaista keskustelua, sosiaali- ja terveysministeri Pekonen, te olette käynyt tästä tai oletteko, ja onko teille tullut samaa palautetta, että esimerkiksi hartiakivut, selkäkivut ja tämäntyyppiset ovat lisääntyneet etätöiden myötä, mutta myös sitten erilaiset työtapaturmat, jotka tapahtuvat kodissa, ja miten työturvallisuuslaki ja yleensäkin lainsäädäntö näihin tilanteisiin sitten suhtautuu?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ari Koponen.

14.47 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan noin 15 prosenttia suomalaisista työskentelee säännöllisesti öisin. Vaikka yötyötä sisältävän vuorotyön terveysriskit ovat yksilötasolla verrattain pieniä, niin altistuneiden suuri määrä ja vuorotyöhön liittyvien sairauksien moninaisuus tekevät yötyöstä yhden merkittävän terveysriskimme. Yötyötä koskevien muutosten tavoitteena on parantaa yötyötä tekevien työntekijöiden mahdollisuuksia terveytensä puolesta työskennellä pidempään työkykyisenä ja ehkäistä yötyöstä aiheutuvia terveyshaittoja. Työympäristön riskitekijöiden ja yön kuormittavuuden tunnistaminen on tietysti kannatettava tavoite, mutta on mielestäni perusteltua kiinnittää huomiota myös siihen, millaisia hallinnollisia kustannuksia esityksestä seuraa ja ovatko ne suhteessa saavutettuihin hyötyihin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehto.

14.49 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Työympäristön riskitekijöiden sekä yön kuormittavuuden tunnistaminen on kannatettava tavoite. Meillä on, niin kuin ministerikin totesi, lähes 400 000 työntekijää, jotka tekevät säännöllistä yötyötä. Ajatellaan, että se on terveysriski heille, mutta se on riski myös kanssakulkijoille. Tiedetään, että kaikki eivät sovellu yötyöhön ja kun on väsyneenä aamulla kotimatalla, niin se on riski liikenteessä myös muille, ja kun seuraavana yönä voi olla myös sitten väsynyt, niin se on riski työturvallisuudelle työtovereita kohtaan.

Sama koskee päivätyötä tekeviä, jotka tekevät paljon reissuhommia, joutuvat liikkumaan, kiertämään Suomea. Useasti se liikkuminen aamuyöstä ja illasta myöhään, kun sinne työpaikalle mennään päiväksi hommiin, on kanssa iso riski liikenteessä. Tiedän kokemuksesta, että kun aamulla lähdetään ennen seitsemää keikalle, tehdään täysi päivä ilta-kymmeneen, -yhteentoista ja seuraavana aamuna aikaisin mennään taas samalle työpisteelle, siellä tehdään pitkä päivä ja yöllä pitäisi lähteä ajamaan vielä kotia päin satoja kilometrejä, niin että aamulla pystyy lähtemään seuraavalle keikkapaikalle, niin tämä on todella iso riski liikenteelle, kun sitten väsyneenä ajetaan ja työnantaja kannustaa tekemään paljon töitä ja menemään, että saadaan asiat hoidettua. Tähän täytyy kiinnittää huomiota, koska se ei ole pelkästään tälle itse työntekijälle riski, vaan se on riski myös sille työyhteisölle ja liikenteessä liikkuville.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Taimela.

14.50 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Minä itse totean tähän ihan alkuun sen, että tämä esitys on jälleen yksi osoitus siitä, miten kolmikantainen sopiminen toimii.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Sopimusjärjestelmä on suomalainen vahvuus, ja yritykset sen romuttamiseksi ovat hyvin lyhytnäköisiä ja harkitsemattomia — valitettavasti aina välillä niitäkin vain näkee. Työmarkkinoiden osapuolien esitysten pohjalta tuodaan parannuksia työturvallisuuteen ja sitä kautta työntekijöiden hyvinvointiin, ja hyvinvoiva työntekijä on myös yritykselle se paras valttikortti.

Niin kuin tässä on käynyt jo ilmi, esityksessä tarkennetaan ja selkiytetään säädöksiä, jotka koskevat työnantajan velvollisuuksia selvittää työn vaaroja siltä osin, että myös työajan ulkopuolella tapahtuva työhön liittyvä matkustaminen otetaan huomioon. Lisäksi työnantajalle säädetään velvollisuus selvittää, millä toimenpiteellä työn kuormitustekijöitä voidaan vähentää niissä tilanteissa, joissa yötyötä tekevän työntekijän työtehtävien vaihtaminen tai siirtyminen päivätyöhön ei sitten mitenkään ole mahdollista. Pähkinäkuoressa esityksellä tavoitellaan siis sitä, että yötyötä tekevät voisivat terveytensä puolesta työskennellä pidempään työkykyisinä ja pysyä työmarkkinoiden käytettävissä pidempään, sekä ehkäistään toisaalta yötyöstä aiheutuvaa terveysvaaraa.

Arvoisa rouva puhemies! Hyvin lyhyesti ja ytimekkäästi: tämä esitys on äärettömän hyvä, ja sen tavoitteet ovat kaiken kaikkiaan äärettömän kannatettavia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

14.52 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Työsuojelun kehittäminen vastaamaan kulloisiakin työelämäolosuhteita ja riskejä on erittäin tärkeää, ja nämä esitetyt muutokset työturvallisuuslakiin vaikuttavat perustelluilta. Muutoksen tavoitteena on vähentää yötyöhön ja työhön liittyvään matkustamiseen liittyviä riskejä.

Arvoisa puhemies! Näkisin, että tässä ajassa erityisen tärkeitä työsuojelun kehittämis-kohteita olisivat lisäksi työn henkiseen kuormitukseen sekä etätyöhön liittyvät riskit, mistä tässä aiemminkin oli jo puhetta.

Mielenterveysongelmat ovat suurin ennen aikaisten eläköitymisten syy, ja taustalla on tietysti monenlaisia syitä mutta myös työelämän henkiseen kuormitukseen liittyviä asioita. Mielenterveysongelmien kohdalla meidän on kiinnitettävä huomiota hoitamisen lisäksi myös ongelmien taustoihin ja niihin juurisyihin ja mielenterveyden ja työhyvinvoinnin vahvistamiseen, jotta me saamme pysyvästi käännettyä nämä mielenterveysperusteiset työkyvyttömyyseläköitymiset laskusuuntaan.

Arvoisa puhemies! Etätyö on lisääntynyt koronan myötä räjähdysmäisesti, ja siihen liittyy paljon hyviä ja myös työhyvinvointia vahvistavia puolia mutta myös työturvallisuusriskejä, liittyen esimerkiksi ergonomiaan, esimiestyön ja työyhteisön tuen puutteisiin sekä työn ja vapaa-ajan rajan liudentumiseen. Ja näkisin kyllä perusteltuna sen, että näitä uusia työelämän muutokseen liittyviä näkökulmia otettaisiin entistä voimakkaammin esille siten, kun työsuojelua ja työsuojelulainsäädäntöä jatkossa jatkokehitetään yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

14.54 Kim Berg sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässähän tosiaan on kyse, niin kuin on käynyt ilmi, työmarkkinaosapuolten esitykseen perustuvasta lakiesityksestä, ja sillä lailla itsekin olen sitä mieltä, että erittäin kannatettava esitys. Kaikki tiedetään se, että yötyöllä on

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

omat kuormitustekijänsä, ja siitä syystä tällaisen lainsäädännön edistäminen on ehdottomasti kannatettavaa.

Yksi asia, mihinkä itse kiinnitin huomiota tässä, oli se, että kun tässä työntekijälle säädetään oikeus pyynnöstä saada työnantajalta selvitys seikoista, joiden vuoksi työtehtävien vaihtaminen tai siirtyminen päivätyöhön ei ole mahdollista, niin tässä kohtaa ei kirjattu sitä muutoseikkaa, riittääkö suullinen selvitys vai pitääkö olla kirjallinen selvitys. Itse vain tiedän omasta kokemuksestani toistakymmentä vuotta pääluottamusmiehenä toimittuani, että aina sellaisissa tilanteissa, missä se selvitys annetaan suullisesti ja mahdollisesti tämä työntekijä haluaa sen asian esimerkiksi riitauttaa ja viedä eteenpäin, niin se on aina hankalampi tilanne silloin, kun tätä selvitystä ei ole annettu kirjallisesti.

Mutta koska tässä nyt on kyse tosiaan työmarkkinaosapuolten esityksestä ja olen ymmärtänyt, että tämä oli jonkinlainen kompromissi, jotta tämä tärkeä asia saatiin vietyä eteenpäin, niin ymmärrän tämän pointin, varsinkin kun taustallahan tässä on nyt kuitenkin se, että mikäli työntekijä ei ole tyytyväinen tähän selvitykseen ja työntekijä haluaa asian riitauttaa, siinä vaiheessa ollaan yhteydessä aluevalvontaviranomaiseen, joka on yhteydessä työnantajaan ja pyytää siinä vaiheessa kuitenkin kirjallisesti tämän selvityksen työnantajalta. Tämä on hyvä tuoda esille, että se kirjallinen selvitysvastavuus jossain vaiheessa tulee. Omasta mielestäni olisi ollut kaikista parasta, että selvitys olisi ollut kirjallinen heti alusta lähtien, mikä olisi mahdollisesti helpottanut näitä riitauttamistilanteita — tosin en nyt tiedä, kuinka paljon niitä riitauttamistilanteita tulee, toivottavasti ei paljoakaan. Mutta tämän halusin tuoda esille tässä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Pekonen.

14.56 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitos edustajille erittäin hyvistä kysymyksistä ja kommentteista.

Tosiaan tässä keskustelussa kävi hyvin ilmi se, että työelämä todellakin muuttuu ja työn tekemisen muodot muuttuvat. Etätyö on tullut, uskallan sanoa, jäädäkseen osaksi suomalaista työelämää. Reilu vuosi sitten Suomessa otettiin uskomaton harppaus sekä digiloikan osalta kuin sitten luottamuksenkin suhteen, kun yli miljoona suomalaista siirtyi etätöihin koronapandemian alkuvaiheessa. Tosiaan tässä edustaja Heinonen käytti etätyöstä hyvän puheenvuoron, jossa toi esiin niitä pulmia ja huolia, joita etätyön tekemiseen liittyy, mutta etätyössä on ollut myös positiivista vaikutusta, jota edustaja Sarkkinen toi tässä omassa puheenvuorossaan esille.

Edustaja Heinosenle olisiin vastannut, että Työterveyslaitos on seurannut ja seuraa edelleenkin systemaattisesti etätyön vaikutuksia työntekijöiden hyvinvointiin, ja jo tässä vaiheessa on tosiaan tunnistettu tiettyjä riskitekijöitä, joiden osalta on syytä selvittää mahdollisia muutostarpeita niin työpaikkojen toimintatapojen kuin lainsäädännönkin suhteen, ja tulen vielä ministerikauteni aikana kutsumaan työmarkkinaosapuolet keskustelemaan näistä mahdollisista muutostarpeista.

Edustaja Koponen otti esiin tässä hallinnolliset kustannukset: tuleeko esitys lisäämään niitä. Tosiaan ehkä hyvä vielä kerrata, että tämä nyt annettu esitys tai esitykset on valmisteltu yhdessä kolmikantaisesti, ja siten myös työnantajapuoli on nämä esitykset hyväksynyt, ja valmistelussa ei ole tullut esiin mitään sellaista seikkaa, että yrityksille aiheutuisi uudistuksista kohtuutonta hallinnollista taakkaa. Tämä on erittäin tärkeä saada eteenpäin, ja niin kuin tiedetään, tällä oli näitä ennaltaehkäiseviä merkityksiä.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Edustaja Lehto piti mielestäni hyvän puheenvuoron ja tarpeellisen puheenvuoron, ja edustaja Lehdon kuvaamassa tilanteessa, uskallan sanoa, ehkä työnantaja ei ole ottanut vakavasti työturvallisuuslain mukaista riskinarviointia ja velvoitetta järjestää töitä turvallisesti ja terveellisesti. Mielestäni edustaja Lehto on aivan oikeassa siinä, että tuollainen toimintatapa on paitsi epäterveellinen myös jopa turvallisuusriski. Tähän on syytä kiinnittää huomiota.

Kiitos hyvästä keskustelusta minun puolestani.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työeläkelakien ja kansaneläkelain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 66/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa, ministeri Pekonen.

Keskustelu

15.00 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen työeläkelakien ja kansaneläkelain mukaisten perhe-eläkkeiden uudistamisesta. Tällä esityksellä parannetaan huoltajansa menettäneiden lasten ja lapsiperheiden asemaa sekä kohdennetaan perhe-eläke-etuuksia uudelleen. Esityksellä järjestelmää ajanmukaistetaan ottaen huomioon työelämässä, perheiden rakenteissa ja yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset.

Perhe-eläkkeellä turvataan jatkossa perheenhuoltajan kuoleman jälkeisen sopeutumisvaiheen toimeentuloa. Uudistuksen tavoitteena on myös tukea työeläkejärjestelmän rahoituksellista kestävyyttä ja siten vähentää työeläkemaksun korotuspainetta.

Työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä ehdotetaan muutettavaksi lapseneläkkeen ja leskeneläkkeen osalta sekä kansaneläkelain mukaista perhe-eläkettä leskeneläkkeen osalta.

Työeläkelakien mukaisen lapseneläkkeen kestoä pidennetään kahdella vuodella, eli jatkossa lapseneläke päättyy, kun lapsi täyttää 20 vuotta. Lisäksi, jos leskeneläkkeen saajaa ei ole, lesken laskennallinen osuus perhe-eläkkeestä maksetaan lapseneläkkeenä lapselle. Kansaneläkelain mukaista lapseneläkettä ei ehdoteta muutettavaksi.

Työeläkelakien mukaista leskeneläkettä ehdotetaan muutettavaksi siten, että leskeneläke olisi jatkossa määräaikainen. Lisäksi leskeneläkettä maksettaisiin tietyin edellytyksin myös edunjäntäjän kanssa yhteistaloudessa avioliittoa solmimatta asuneelle puolisolle.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Kansaneläkelain mukaiseen leskeneläkkeeseen ehdotetaan vastaavia muutoksia kuin työeläkejärjestelmän leskeneläkkeeseen. Lisäksi lakeihin ehdotetaan tehtäväksi joitain teknis-luonteisia täsmennyksiä.

Esitettjä muutoksia leskeneläkkeen keston rajaamisesta sovellettaisiin vuonna 1975 ja sen jälkeen syntyneisiin leskiin, jos edunjättäjä kuolee ehdotettujen lakien tultua voimaan. Leskeneläkkeen keston rajaamista koskevat muutokset eivät siten koskisi maksussa olevia leskeneläkkeitä eivätkä ennen vuotta 1975 syntyneitä leskiä.

Tämän esityksen taustalla on vuoden 2017 eläkeuudistuksen toimeenpanon jatkaminen yhteistyössä työmarkkinakeskusjärjestöjen kanssa. Hanketta on valmisteltu kolmikantaisessa työryhmässä, joka päätyi yksimieliseen esitykseen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2022 alusta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

15.03 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on tosiaan hallituksen esitys laeiksi työeläkelain ja kansaneläkelain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi — niin sanottu perhe-eläkeuudistus, jota on valmisteltu jo vuodesta 2017. On todella tärkeää, että se on nyt eduskunnan käsittelyyn tullut. Kiitos ministeri Pekoselle sen esittelystä ja siitä, että asia on täällä.

Esityksen tavoitteena on tosiaan ajanmukaistaa lakisääteisten eläkejärjestelmien perhe-eläketurvaa vastaamaan paremmin yhteiskunnan ja perheiden muuttuneisiin tarpeisiin. Ja tavoite on, että perhe-eläkejärjestelmä turvaisi edunjättäjän kuolemaa seuranneen sopeutumisvaiheen toimeentuloa. Kun nimenomaan on tarkoitus ajanmukaistaa ja tiedetään, että kyseessä on iso uudistus, niin on nyt sitten aika tehdä myöskin ne kaikki ajanmukaistukset ja puhua yhdenvertaisesta leskeneläkkeestä.

Laki ei tule voimaan jälkikäteen, mutta tiedän, että on paljon ihmisiä, jotka ovat kokeneet viimeisten kymmenien vuosien aikana epäoikeudenmukaisuuksia tässä meidän leskeneläkejärjestelmässä. Tein itse tähän asiaan liittyvän lakialoitteen viime kesänä, sen jätimme, ja kymmenet kollegat salin laidasta laitaan sen allekirjoittivat, kiitos siitä. Eli lakialoite lähtee siitä, että puhuttaisiin yhdenvertaisesta leskeneläkkeestä — yhdenvertaisesta sillä tavalla, että ei olisi ikärajoja eikä olisi biologisen lapsen vaateita eikä olisi myöskään muita aikaisempia vaateita siitä, kuka on leskeneläkkeeseen oikeutettu, vaan ainut vaade olisi se, että henkilö on elänyt, asunut vähintään viisi vuotta avioliitossa tai avoliitossa. Ja kun puoliso tai avopuoliso kuolee, jokaisella vähintään viisi vuotta kyseisessä avio- tai avoliitossa eläneellä tulisi siis olla yhdenvertainen oikeus leskeneläkkeeseen. Nythän näin ei ole. Laki kohtelee erityisesti alle 50-vuotiaita lapsettomia tai uusperheessä eläviä leskiä epäoikeudenmukaisella tavalla, eikä heillä ole siis ollenkaan oikeutta leskeneläkkeeseen.

Kun puoliso kuolee, leskellä on oikeus Kelan maksamaan leskeneläkkeeseen, mikäli hänellä ja hänen puolisolllaan on tai on ollut yhteinen lapsi, ja lisäksi edellytetään, että pari on avioliitossa puolison kuollessa ja avioliitto on solmittu ennen kuin puoliso on täyttänyt 65 vuotta, lesken iällä ei ole merkitystä tässä tilanteessa. Mutta jos leskellä ja hänen puolisolllaan ei ole yhteistä lasta, on leskellä oikeus leskeneläkkeeseen, mikäli kaikki seuraavat ehdot täyttyvät: avioliitto on solmittu ennen kuin leski täytti 50 vuotta ja puoliso 65 vuotta, sekä avioliitto on jatkunut vähintään viisi vuotta ennen puolison kuolemaa sekä leski on ollut vähintään 50-vuotias puolison kuollessa tai hän on saanut työeläkelain tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä vähintään kolme vuotta.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Ja kun eletään vuotta 2021 ja 20-lukua, näkisin, että tähän leskeneläkkeen alkueläkkeeseen, joka maksetaan siis puolen vuoden ajalta, kuuden kuukauden ajalta, tulisi olla oikeus kaikilla, joilla on avo- tai avioliitto kestänyt viisi vuotta. Sen ei pitäisi perustua siihen, onko biologisia lapsia, yhteisiä lapsia, onko lapsia tai siihen, mikä on ollut ikä leskellä tai ikä siinä vaiheessa, kun avioliitto on solmittu.

Ehkä joku kollegoista muistaa, että lakialoitetta tehdessäni kerroin oman siskoni tarinan. Hän jäi yllättäen 40-vuotiaana leskeksi. Ja heillä oli tosiaan puolison kanssa, jonka kanssa olivat olleet seitsemän vuotta naimisissa, puolison lapsia ja hänen lapsiaan mutta ei ollut yhteistä biologista lasta. Ja vaikeassa tilanteessa, kun äkillinen kuolema kohtaa sairaalassa sillä tavalla, että kukaan ei ole siihen voinut valmistautua, kyllä se tilanne on kohtuuton, kun Kela lähettää kirjeen, että on oikeus leskeneläkkeeseen, ja hänkin sitä sitten haki, ja sitten sen jälkeen Kela ilmoittikin, että ei olekaan oikeutta leskeneläkkeeseen, koska lapsi ei ole yhteinen, elikkä hän on niin sanotusti lapseton leski, vaikka silläkin hetkellä taloudessa oli neljä lasta.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ja eduskunta nyt ottaa tämän lakialoitteen käsittelyyn. Olen ymmärtänyt, että valiokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ja valiokunnan jäsenet ovat sanoneet, että se olisi nyt mahdollista, koska se tähän asiaan tiukasti liittyy, ja näin ollen sitten eduskunta voisi arvioida, olisiko nyt aika yhdenvertaiselle leskeneläkkeelle, joka tarkoittaisi nimenomaista kuuden kuukauden alkueläkettä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viljanen.

15.09 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Suomalaista perhe-eläketurvaa ei ole uudistettu 30 vuoteen, ja lainsäädäntö tältä osin onkin pysynyt lähes muuttumattomana vuonna 1990 tehdyn uudistuksen jälkeen. On tärkeää, että perhe-eläketurvaa nyt ajanmukaistetaan vastaamaan yhteiskunnan ja perheiden muuttuneisiin tarpeisiin.

Tässä uudistuksessa yksi keskeinen näkökulma on lapsen turvan parantaminen. Nykyään lasten kouluttautuminen on yhä tärkeämpää, ja tästä syystä tarve jatkaa lapseneläkettä nykyistä kaksi vuotta pidempään on vastaamista myös yhteiskunnalliseen muutokseen. Nyt tässä uudistuksessa siis lapseneläkettä maksettaisiin nykyisen 18 ikävuoden sijasta 20-vuotiaaksi asti.

Tässä uudistuksessa korjataan muutamia perhe-eläketurvaan liittyviä epäkohtia:

Tällä hetkellä voimassa olevassa perhe-eläkejärjestelmässä niissä perheissä, joissa perheeseen kuuluu myös leskeneläkkeensaaja, elatusta koko perheen tasolla tuetaan enemmän verrattuna tilanteeseen, jossa on vain lapsia perhe-eläkkeen saajana. Esimerkiksi molemmat vanhempansa menettäneellä lapsella eläketurva on suhteellisesti heikompi.

Ei ole oikein myöskään se, että ne lapset, joiden vanhemmat ovat eläneet avioliitossa, saavat heikompaan turvaan kuin avioliitossa eläneiden vanhempien lapset. Jatkossa tämä epäkohta korjataan.

Lisäksi näen merkittävänä muutoksena lapsen edun kannalta esitetyn muutoksen, jossa lapselle muodostuu oikeus lesken laskennalliseen perhe-eläkeosuuteen, kun leskeneläkkeen saajaa ei ole.

Yksi keskeinen muutos tässä uudistuksessa on se, että leskeneläke muutettaisiin määräaikaiseksi. Uudistuksessa on varmistettu leskelle pitkä sopeutumisaika muutokseen, eli

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

leskeneläkkeen rajausta kymmeneen vuoteen ei lain voimaan tullessa koske ketään, joka jo saa leskeneläkettä, eikä ennen vuotta 1975 syntyneitä.

Leskeneläkeoikeus olisi jatkossa myös yhteistaloudessa edunjäätäjän kanssa asuneella avopuolisolla, jos tällä on ollut edunjäätäjän kanssa yhteinen alaikäinen lapsi. Tätä maksettaisiin, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta, ja edellytyksenä olisi vähintään viiden vuoden yhteistaloudessa asuminen ennen edunjäätäjän kuolemaa.

Aivan keskeinen asia tässä uudistuksessa on, että perhemuodot vaikuttavat jatkossa vähemmän perheen kokonaisuuden määrään huoltajan menehtyessä. Tätä uudistusta on valmisteltu pitkään, ja on hyvä, että asia on nyt eduskunnan käsittelyssä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa.

15.11 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa rouva puhemies! On mainiota, että tämä lakiesitys on nyt eduskunnassa. On välttämätöntä, että perhe-eläkettä koskevaa lainsäädäntöä nyt uudistetaan, ja tämän uudistuksen tärkeä tavoite on muokata perhe-eläketurvaa vastaamaan yhteiskunnan ja perheiden muuttuneisiin tarpeisiin. On tärkeää, että tämä huolella eduskunnassa käydään läpi, ja on jo tässä vaiheessa hyvä nostaa esille, että on vaara, että tämä esitys asettaa lesket keskenään epätasa-arvoiseen asemaan. Perheet ja elämäntilanteet ovat hyvin erilaisia, ja leskeksi jää hyvin nuoria ihmisiä. Puolison menettäminen on aina järkyttävä elämäntilanne, se on tässä sanottava.

Tässä lakiesityksessä nuorena ja lapsettomana puolisonsa menettäneet aiotaan edelleen rajata eläkeoikeuden ulkopuolelle. Eli esityksen mukaan leskeneläke evätään lapsettomalta leskeltä kokonaan, jos leski on alle 50-vuotias ja avioliitto on alkanut alle viisi vuotta sitten tai on solmittu yli 50-vuotiaana. Tätä on tärkeää pohtia. Täällä edustaja Talvitie piti erinomaisen puheenvuoron, ja on hyvä pohtia, ovatko nuori ikä ja lapsettomuus perusteita eläkkeen eväämiselle.

Olen allekirjoittanut tuon Talvitien lakialoitteen ja sanon siitä muutaman sanan. Pidän tärkeänä, että valiokunta kuulee Nuoret lesket -yhdistystä. Leskiperheen lapsen toimeentulon kannalta vaatimukset vanhempien avioliiton kestosta voivat kyllä johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Mikäli leski jää vaille leskeneläkettä, vaikuttaa se suoraan myös perheen lasten toimeentuloon. Nuoret lesket ovat aktiivisesti kommentoineet tätä esitystä, kun se oli lausuntokierroksella, ja nostan esille tässä heidän puheenvuoronsa. He ovat todenneet ajallisesta vaatimuksesta yhteistalouden kestosta, että toivovat, että eduskunta harkitsisi sen poistoa. Ja he nostavat esille sen, että tässä esityksessä ei oteta huomioon yhä yleistyviä uusperheitä, joissa eletään yhtä lailla lapsiperhearkea molempien tuloihin tukeutuen, vaikka lapset eivät olisikaan juridisesti yhteisiä. Tämä on todella tärkeää tässä nähdä täällä.

Edustaja Talvitie on jättänyt lakialoitteen, joka on tärkeää tämän lakiesityksen kanssa yhdessä käsitellä. Siinä lakialoitteessa esitetään, että oikeus leskeneläkkeeseen, siihen alkueläkkeeseen, laajennettaisiin koskemaan kaikkia leskiä, jotka ovat eläneet avo- tai avioliitossa vähintään viisi vuotta. Mielestäni on todella tärkeää, että tämä asia otettaisiin tässä esille, ja käsittäkseni tälle ovat jo vihreää valoa monet hallituspuolueet esittäneet. Ja kun pohditaan sitten asiantuntijakuulemista, niin olisi hyvä, että kuultaisiin Monimuotoisia perheitä. Myöskin he ovat nostaneet esille, että leskeneläke ei saa syrjiä lapsettomia leskiä eikä uusperheiden vanhempia.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Lopuksi totean vielä, että olisi hyvä, kun valiokunta käsittelee tätä lakiesitystä, että katsottaisiin ne kannanotot, joita Nuoret lesket ry [Puhemies: 3 minuuttia!] on nostonut esille lausuntokierroksella, ja toivon, että nyt eduskuntakäsittelyssä ne otettaisiin huomioon.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

15.15 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Uudistuksen myötä leskeneläke laajennettaisiin avopuolisolle, lapseneläkkeen kesto pidennettäisiin ja puolison eläkkeen kesto rajattaisiin 10 vuoteen. Vaikka näitä muutoksia nyt tulee, niin kenenkään nykyistä eläkettä ei muuteta. Muutos ei heikennä kenenkään maksussa olevaa eläkettä. Tämä on tärkeää sanoa selvästi. Tärkeänä tavoitteena tässä uudistuksessa on parantaa lasten ja lapsiperheiden asemaa ja kohdentaa perhe-eläke-etuuksia uudelleen ottaen huomioon työelämässä, perheissä ja yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia, kuten avoliittojen yleistymisen sekä naisten työssäkäynnin lisääntyminen. Avoliittoja tuodaan nyt lähemmäs avioliittoja, ja se on hyvä asia, ja on ylipäätään hyvä, että tämä leskeneläkkeen uudistaminen on nyt saatu eduskuntaan.

Arvoisa puhemies! Kritiikkiäkin on herättänyt se osa kokonaisuudistusta, jossa vuoden 1975 jälkeen syntyneillä uusien perhe-eläkkeiden kesto rajataan kymmeneen vuoteen. Ymmärrän, että muutoksia kritisoidaan, sillä pelkona on toimeentulon heikkeneminen ja eläkeköyhyyden lisääntyminen, mutta näen, että muutos on perusteltu, sillä maailma on muuttunut ja nykyään myös naiset käyvät töissä ja kerryttävät eläkettä ja kuitenkin tämä järjestelmä on ikään kuin luotu vähän erilaiseen aikaan kuin mitä me nyt elämme. Toisaalta myös yksin eläminen on lisääntynyt ja moni naimaton yksineläjä kysyy, miksi he ovat pysyvästi heikommassa taloudellisessa asemassa kuin samassa tilanteessa olevat lesket, ja se kysymys on kyllä ihan oikeutettu.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin tämä huoli eläkeläisköyhyyden lisääntymisestä ja toimeentulovaikeuksista on aivan ymmärrettävä. Eläkeläisköyhyys on vakava yhteiskunnallinen ongelma ja siihen tulee etsiä ratkaisuja, mutta niiden ratkaisujen tulee olla sellaisia, että ne kohtelevat yhdenvertaisesti kaikkia, niin naimattomia, niin leskiä, niin avoliitossa eläviä kuin eronneitakin — kaikkia ihmisiä heidän perhemuodostaan ja entisestä perhemuodostaan riippumatta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sjöblom pois... — Ei kun anteeksi, olkaa hyvä.

15.18 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Hyvinvointiyhteiskunnan ja eläkejärjestelmän tehtävänä on pehmentää iskuja, joita ihmiselämän arvaamattomuus voi tuoda kohdalle. Läheisen kuolema on aina äärimmäisen traaginen ja elämän perusrakenteita muuttava tapahtuma, josta toipuminen kestää pitkään. Leskeneläke helpottaa korvaamattoman menetyksen kokeneiden perheiden taloudellista tilannetta ja on siksi arvokas osa yhteiskuntamme turvaverkkoa.

On varmistettava, että eläkejärjestelmämme elää ajassa ja se kykenee palvelemaan suomalaisia parhaalla mahdollisella tavalla. Perherakenteet ovat maassamme muuttuneet merkittävästi monimuotoisemmiksi. Lisäksi myös työurat ja palkat ovat nykyään erilaisia kuin ennen. Siksi myös eläkejärjestelmään kohdistuvat tarpeet ja odotukset ovat erilaisia, ja niihin on tarvittaessa lainsäädäntöön tehtävien muutosten avulla vastattava.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Leskeneläkkeen toimivuudesta ja oikeudenmukaisuudesta on syytä käydä laajaa yhteiskunnallista keskustelua. Edustaja Talvitie on jättänyt aiheesta erinomaisen lakialoitteen, ja sen edistäminen olisi askel oikeaan suuntaan. Jokainen on elämän vaikeimpina hetkinä oikeutettu tukeen ja turvaan. Varmistetaan yhdessä, että se vastaa suomalaisten tarpeisiin oikeudenmukaisesti ja nykyaikaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

15.19 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa rouva puhemies! Äskeiseen puheenvuoroon vielä lisänä, että on nimenomaan tärkeää, että me pystytään perhe-eläkejärjestelmää uudistamaan, ja on ymmärrettävää, että tulevat perhe-eläkkeet eivät ole enää ikuisia, niin kuin ne on 60- ja 70-luvulla säädetty. Näkisinkin tärkeäksi sen, että vaikka nyt tässä hallituksen esityksessä tietyiltä osilta tehdään näitä aikarajoituksia henkilöille, jotka ovat vuoden 75 jälkeen syntyneitä, tietenkin tärkeää on se, että kenenkään tällä hetkellä leskeneläkettä saavan tilanne ei muutu mutta että pystyttäisiin täällä eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuitenkin sitten laajentamaan ja nimenomaan nostamaan sitä yhdenvertaisuutta niiden henkilöiden osalta, jotka, kuten äskeisessä puheessa sanoin, eivät täytyä tiettyjä tämän hetken lainsäädännön ikäkriteereitä tai joilla ei sitten ole yhteistä lasta tai lasta ja näin ollen ovat lapsettomia. Lapsettomuus jo muutenkin elämäntilanteena ei ole pelkkä elämänvaihe, vaan se on joillekin valinta, mutta yhä useammalle se on myöskin kipeä asia, ja toivoisi, että siitä, josta on joutunut kärsimään jossain muussa osassa, ei joutuisi sitten kärsimään sillä hetkellä, kun puoliso on menehtynyt.

Arvoisa puhemies! Myöskin Eduskunnan monimuotoiset perheet -ryhmä on tukenut tätä lakialoitetta ja ajatusta siitä, että me pystyttäisiin tämä yhdenvertaisuus nimenomaan tämän leskeneläkkeen alkueläkkeen osalta laajentamaan kaikille. Silloinhan siinä ei olisi kyse ikärajasta eikä muistakaan tämän hetken vaateista, vaan ne purettaisiin. Tämä laajennus koskettaisi arvion mukaan joitakin satoja joka vuosi. Tarkkoja määriä on vaikea sanoa, mutta kyseessä ei kuitenkaan olisi talouden kannalta kymmenien miljoonien eurojen satsaus, vaan puhuttaisiin enemmän miljoonista euroista vuositasolla.

Mutta kaiken kaikkiaan kiitokset ministeri Pekoselle muilta osin tämän perhe-eläkeuudistuksen tuomisesta nyt eduskunnan käsittelyyn. On ymmärrettävää, että työmarkkinapöydässä ei varsinaisesti tähän nuorten leskien tilanteeseen ole kantaa otettu, kun sitä ei siellä ole, niin sanotusti, totuttu käsittelemäänkään, koska se ei ole ollut siellä aikaisemmin, ja nyt sitten olisi toivottavaa, että eduskunta tämän parannuksen tekisi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Pekonen.

15.22 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitän taas edustajia erinomaisesta keskustelusta, jossa tuli kyllä monta erilaista näkökulmaa tähän asiaan.

Niin kuin tässä salissa on usean edustajan suulla todettu, nyt on tarkoitus uudistaa perhe-eläketurva vastaamaan yhteiskunnan ja perheiden muuttuneita tarpeita. Ja mitä se sitten oikeastaan tarkoittaakaan? Se tarkoittaa yhteiskunnan ja perheiden muutoksia. Muun muassa naisten työssäkäynti on lisääntynyt. Niin kuin tässä edustaja Viljanen totesi, on tovi ehtinyt vierähtää siitä, kun tätä järjestelmää on edellisen kerran uudistettu. Ja lisäksi, kun naiset ovat alkaneet käydä työssä entistä enemmän, myöskin oma työeläke karttuu sitä kautta.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Avoliitot ovat lisääntyneet, myöskin avioliittojen vähentyminen toisaalta on lisääntynyt, lasten määrä vähentynyt ja avioerot lisääntyneet, ja siihen tällä uudistuksella nyt nimenomaisesti on tarkoitus vastata. Niin kuin edustaja Talvitie tuossa totesikin, tosiaan kolmi-kantaisessa työryhmässä on yksimielinen esitys tehty, joka tässä nyt on pohjana. Kuten edustaja Talvitie totesi, tähän esitykseen ei sisälly todella ehdotusta nuorten lapsettomien leskien tilanteen muuttamiseksi, vaan tämän uudistuksen tavoitteena on kohdentaa etuuk-sia lapsiperheille ja toisaalta myöskin sitten työeläkejärjestelmän rahoituksellisen kestä-vyyden turvaaminen.

Mutta uskon, että keskustelu jatkuu vilkkaana myöskin valiokunnassa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelu-yhteistoiminnasta annetun lain, eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta an-netun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 94/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päivä-järjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-ar-vovaliokuntaan.

Tähänkin lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä nouda-tetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa, mi-nisteri Pekonen.

Keskustelu

15.24 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Esityksen taustalla on markkina- ja tuotevalvonnasta ja tuotteiden vaatimusten-mukaisuudesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus. Kyseinen markkina- ja tuotevalvonta-asetus on EU-asetuksena luonteeltaan lähtökohtaisesti suoraan jäsenmaissa sovellet-tavaa, mutta sen toimeenpano edellyttää, että myös kansalliseen lainsäädäntöön tehdään joitain muutoksia muun muassa markkina- ja tuotevalvontaviranomaisten uusien toimivaltuuksien, seuraamussääntelyn sekä tarvittavien viittausten osalta.

Markkina- ja tuotevalvonta-asetuksella pyritään muun muassa yhtenäistämään EU:n jäsenmai-den markkina- ja tuotevalvontaviranomaisten käytössä olevia toimivaltuuksia. Asetuksella pyri-tään myös osaltaan vastaamaan niihin haasteisiin, joita kolmansista maista verkkokaupan kautta EU-alueelle päätyvät vaatimustenvastaiset tuotteet aiheuttavat. Asetusta aletaan so-veltaa jäsenmaissa 16.7.2021 alkaen.

EU:n markkina- ja tuotevalvonta-asetus on soveltamisalaltaan laaja ja horisontaalinen lukuisten eri tuoteryhmien markkina- ja tuotevalvontaa koskeva säädös. Tässä esityksessä ehdotetaan tehtä-väksi edellä kuvatut muutokset nimenomaan työssä käytettävien teknisten laitteiden mark-kinavalvontaa koskevaan kansalliseen sääntelyyn. Työsuojeluviranomaiset sekä sosiaali-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

ja terveysministeriö ovat markkinavalvontaviranomaisia, jotka valvovat olennaisessa määrin työkäyttöön tarkoitettujen teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuutta.

EU-asetuksen edellyttämien muutosten lisäksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä muita muutoksia. Esityksellä laajennettaisiin työsuojeluviranomaisen velvollisuutta tehdä ilmoitus poliisille esitutkintaa varten siten, että ilmoitusvelvollisuus koskisi myös ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa. Tämän lisäksi työsuojeluviranomaisella olisi jatkossa toimivalta tehdä ilmoitus poliisille tapauksista, joiden osalta viranomainen on havainnut työntekijän terveyttä tai turvallisuutta työpaikalla koskevien EU:n kemikaaliturvallisuussäännösten vastaista menettelyä.

Esityksellä laajennettaisiin työsuojeluviranomaisen oikeutta saada salassa pidettäviä tietoja toisilta viranomaisilta työolosuhdevalvontaa varten. Tähän liittyen tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi muutos yhdenmukaisesti valvontalain sääntelyn kanssa.

Lisäksi nykyisellään valtioneuvoston asetuksen tasolla oleva sääntely asbestipurkutyöstä työsuojeluviranomaiselle tehtävän ennakoilmoituksen sisällöstä ehdotetaan osittain siirrettäväksi lain tasolle. Kyseinen muutos on lakitekninen. Esityksessä ehdotetaan myös tehtäväksi muutoksenhakua koskevaan sääntelyyn oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetusta laista aiheutuvat tarvittavat muutokset.

Suurin osa uudesta voimaan tulevasta EU:n markkinavalvontasääntelystä koskee markkinavalvontaviranomaisen toimivaltuuksia ja velvollisuuksia, joten vaikutukset muuhun kuin viranomaistoimintaan ovat rajalliset. Myös tämä esitys sisältää näin ollen pääosin muihin kuin yrityksiin suoraan kohdistuvia vaikutuksia, vaikka muun muassa valvontaviranomaisen toimivaltuuksia koskevilla säännöksillä on jonkin verran vaikutuksia välillisesti talouden toimijoihin.

Ehdotettu sääntely vaikuttaa ennen kaikkea kolmansista maista ja verkkokaupan välityksellä markkinoitujen tuotteiden markkinavalvontaan. Ehdotetuilla valvontaviranomaisten uusilla toimivaltuuksilla on vaikutuksia erityisesti sellaisten talouden toimijoiden osalta, jotka eivät toiminnassaan noudata teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuutta koskevaa sääntelyä.

Markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuuksien laajentamisen ja tehostamisen voidaan arvioida vaikuttavan lähtökohtaisesti vähentävästi vaatimustenvastaisten ja vaarallisten teknisten laitteiden määrään markkinoilla. Tämän seurauksena on myös teknisiä laitteita työssään käyttävien henkilöiden turvallisuustason parantuminen tältä osin. Ehdotettujen muutosten myötä on mahdollista nykyistään tehokkaammin puuttua ihmisten henkeä ja terveyttä vaarantaviin vaatimustenvastaisuustilanteisiin.

Esityksen tiedonsaantia koskevan muutoksen merkittävin vaikutus on se, että se mahdollistaa jatkossa tulorekisterin tietojen hyödyntämisen työsuojeluviranomaisen nykyisten valvonta-asioiden lisäksi myös työolosuhteiden valvonnassa. Ehdotettu muutos edistäisi työolosuhdevalvonnan tehokasta ja tarkoituksenmukaista kohdentamista sekä yksittäistapauksien selvittämistä.

Työsuojeluviranomaisen ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen ihmiskaupparikoksiin edistää viranomaisten asiantuntemuksen tehokasta hyödyntämistä sekä osaltaan ihmiskaupparikosten parempaa tunnistamista rikosprosessin käynnistyessä ja kuluessa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Taimela.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

15.30 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin jo edellä saatoimme ministerin hyvästä esityksestä kuulla, niin tällä hallituksen esityksellä toteutetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen vaatimat, pääosin aika tekniset muutokset koskien muun muassa markkinaevalvontaa ja tuotteiden vaatimustenmukaisuutta. Siihen sisältyy myös erityisen tärkeä osa, jossa työsuojeluviranomaisen velvollisuutta tehdä ilmoitus poliisille esitutkintaa varten laajennettaisiin siten, että ilmoitusvelvollisuus koskisi myös ihmiskauppaa. On jälleen paikallaan kiittää hallitusta ja erityisesti ministereitä Pekonen ja Haatainen määrätietoisesta työstä ihmiskauppaa ja ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä vastaan — tähän ei ole todellakaan ainut esitys tältä hallitukselta, niitä on jo ollut tämän puutteen korjaamiseksi, ja näitä esityksiä on tulossa jatkossakin.

Työsuojeluviranomaisten ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen ihmiskaupparikoksiin parantaa viranomaisten asiantuntemuksen tehokasta hyödyntämistä sekä osaltaan ihmiskaupparikosten parempaa tunnistamista rikosprosessin käynnistyessä ja sen kuluessa. Sen myötä toteutetaan jälleen yksi toimenpide hallituksen kunnianhimoisessa ohjelmassa ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjumiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä yhteydessä täytyy vielä nostaa esiin työsuojeluviranomaisten resurssit. Jotta pystymme hyödyntämään näitä uusia työkaluja työsuojelussa, on tärkeää turvata viranomaisten riittävät resurssit. Vaikka nyt käsittelyssä olevalla esityksellä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta resurssitarpeisiin, on meidän työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa seurattava hyvin tarkasti viranomaisten tehtäväkirjon muutoksia ja paitsi edistettävä järkeviä ja kustannustehokkaita toimia myös huolehdittava perusrahoituksen riittävyydestä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sjöblom.

15.32 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Ihmiskaupan mahdollistavia rakenteita on purettava ja muutettava. Ihmiskauppa loukkaa törkeästi ihmisoikeuksia ja aiheuttaa suurta kärsimystä kaikkialla maailmassa. Uhrit ovat poikkeuksetta erittäin haavoittuvassa asemassa, ja heidän auttamisekseen on etsittävä väsymättä keinoja. Viranomaisten toiminta tarjoaa yhteiskunnalle mahdollisuuksia ihmiskaupan kitkemiseen, ja heitä ohjaava lainsäädäntö on siksi syytä uudistaa.

Ihmiskaupan keskeisiin tunnuspiirteisiin kuuluva työntekijöiden hyväksikäyttäminen on suomalaisen työlainsäädännön valossa yksiselitteisesti laitonta, mutta valitettavasti sitä kuitenkin esiintyy. Työlainsäädännön toteuttamista valvovat työsuojeluviranomaiset ovat hyvässä asemassa ihmiskaupan havaitsemiseen ja siihen liittyvän epäterveen toiminnan havaitsemiseen. Tällä hetkellä viranomaisilla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ilmoittaa poliisille ihmiskauppaa tai törkeää ihmiskauppaa koskevista epäilyistä. Työsuojeluviranomaisten ilmoitusvelvollisuutta ollaan tämän lakiesityksen myötä laajentamassa. Samalla viranomaisille annetaan toimivalta ilmoittaa myös työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta rikkovien kemikaaliturvallisuuksäännösten vastaisista menettelyistä. Maamme lainsäädännön on kyettävä suojaamaan työntekijöitä ja antamaan tehokkaat keinot hyväksikäytön ja ihmisoikeusloukkauksien torjumiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Pekonen.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

15.34 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Kiitos, puhemies! Edustaja Taimela tuossa nosti esiin tuon työsuojeluviranomaisten resurssikysymyksen, ja tämä kysymys on erittäin tärkeä ja ajankohtainen. Vaikka tämän hallituskauden aikana resursseja on lisätty, niin erityisesti ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäytön torjumiseksi lisätarpeita on edelleen. Toisaalta me tarvitaan myöskin parempia toimivaltuuksia ja parempaa viranomaisten välistä tiedonkulkua, mihin tämä esitys osaltaan sitten vastaakin. Kiitos myös edustaja Sjöblomille hyvästä puheenvuorosta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 17 ja 34 a luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 89/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Tässäkin lähetekeskustelussa varataan enintään 30 minuuttia keskusteluun. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Henriksson.

Keskustelu

15.35 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Hallituksen esityksessä ehdotetaan terrorismirikoksia koskevan sääntelyn täydentämistä. Rangaistavaksi tulisi yleisesti se, että henkilö hoitaa terroristiryhmän terroristisen rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää. Tämä täydentäisi nykyistä sääntelyä, jonka mukaan terroristiryhmän toiminnan edistämisenä on jo rangaistavaa tiettyjen edistämistekojen tekeminen, esimerkiksi terroristiryhmän varustaminen aseilla sekä kulkuvälineiden ja tietojen hankkiminen terroristiryhmälle.

I regeringspropositionen föreslås det att bestämmelserna om terroristbrott ska kompletteras. Enligt förslaget ska det bli allmänt straffbart att en person har hand om en uppgift som är väsentlig för en terroristgrupps brottsliga verksamhet. Detta kompletterar den nuvarande regleringen enligt vilken vissa gärningar för att främja en terroristgrupps verksamhet redan är straffbara, såsom att utrusta en terroristgrupp med vapen och att skaffa fordon och information till en terroristgrupp.

Rikosvastuun perustavat, olennaiset tehtävät voisivat lakiehdotuksen perustelujen mukaan koskea esimerkiksi terroristiryhmän aseelliseen toimintaan osallistumista, ryhmän toimintavalmiudesta huolehtimista sekä terrorismirikosten tekemiseen kannustavan tai sitä muuten edistävän uskonnollisen tai ideologisen koulutuksen antamista. Muutos osaltaan perus-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

telisi sitä, että terroristiryhmän toiminnan edistämisen rikosnimike muutettaisiin ”terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi”. Uutena terrorismirikoksena säädettäisiin rangaistavaksi terrorismirikokseen liittyvä julkinen kehottaminen, jolla esimerkiksi sosiaalisessa mediassa kehoitetaan tai houkutellaan värväytymiseen terroristiryhmään tai terrorismirikoksen tekemiseen. Nykysääntelystä poiketen ei edellytettäisi sitä, että kehottamisesta tai houkuttelemisesta tosiasiallisesti aiheutuu terrorismirikoksen tekemisen vaara. Lisäksi terrorismirikoksen rahoittaminen ja matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tulisivat nykyistä laajemmin rangaistaviksi.

Rangaistussäännösten muutoksista johtuvat muutokset ehdotetaan tehtäviksi rikosten estämisessä, selvittämisessä ja paljastamisessa käytettäviä salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskeviin säännöksiin.

Ehdotettujen lainsäädäntömuutosten valmistelun käynnistämisen taustalla on suomalaisten kotiuttamiseen al-Holin leiriltä liittyvä hallituksen linjaus terrorismirikoslainsäädännön tarkastelusta ja tarpeellisten lainsäädäntömuutosten tekemisestä. Tuolloin oli herännyt kysymys terroristijärjestöihin ja -ryhmiin liittyvän sääntelyn kattavuudesta ja vertailukelpoisuudesta muiden valtioiden lainsäädäntöihin verrattuna. Oikeusministeriö asetti linjauksen johdosta työryhmän, joka yksimielisessä mietinnössään arvioi sääntelyn Suomessa olevan kansainvälisten velvoitteiden mukaista sekä laajaa ja kattavaa vertailtaessa keskeisten eurooppalaisten vertailuvaltioiden kanssa. Työryhmä kuitenkin ehdotti sääntelyn riittävän kattavuuden varmistamiseksi ja vertailuvaltioidenkin lainsäädäntöihin perustuen, että terroristiryhmän toimintaan osallistuminen säädetään rangaistavaksi nykyistä laajemmin ja että uutena rikoksena säädetään rangaistavaksi terrorismirikokseen liittyvä julkinen kehottaminen.

Työryhmän mietinnön lausuntopalautteessa ei asetettu kyseenalaiseksi työryhmän johdopäätöstä sääntelyn kattavuudesta, ei myöskään suhteessa vertailuvaltioiden lainsäädäntöihin. Lausuntopalautteessa ei myöskään esitetty näkemyksiä työryhmän ehdottamia lainsäädäntömuutoksia pidemmälle menevien muutosten tekemisen puolesta. Työryhmän mietintö onkin ollut pohjana hallituksen esityksen valmistelussa, jossa on kuitenkin tarkennettu kehottamisrikoksen tunnusmerkistöä ja erityisesti lakiehdotusten perusteluita.

Terroristbrott är brott som allvarligt äventyrar samhällets grundläggande funktioner och människors liv, hälsa och säkerhet, och därför är det viktigt att se till att regleringen är tillräckligt täckande. Detta gäller all verksamhet som på ett väsentligt sätt främjar terroristattacker. Å ena sidan måste vi säkerställa en effektiv brottsbekämpning, men å andra sidan måste vi se till att lagstiftningen om terroristbrott respekterar de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna samt kraven på rättssäkerhet. Dessa aspekter har beaktats också i beredningen av den nu aktuella propositionen och i bedömningen av förslagens förhållande till grundlagen.

Terrorismirikokset ovat yhteiskunnan perustoimintoja sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti vaarantavia rikoksia, minkä vuoksi on tärkeää huolehtia sääntelyn riittävästä kattavuudesta. Terrorismirikoksia koskevat säännökset tulevat jatkosakin olemaan tarkastelun kohteena. Rangaistussäännösten usein tapahtuneen lisäämisen ja muuttamisen myötä on käynyt selväksi, että terrorismirikoksia koskevat säännökset tarvitsevat selkeyttävän kokonaisarviointin. Tämä ilmenee työryhmän mietinnön lausuntopalautteesta. Tämän ovat myös todenneet eduskunnan perustuslakivaliokunta ja lakivalio-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

kunta edellisten lainsäädäntöhankkeiden yhteydessä. Tuleva kokonaisarviointi ei kuitenkaan saa estää tarpeellisten ja perusteltujen lainsäädäntömuutosten tekemistä. Kokonaisarvioinnin tekemiseen ja siihen perustuvan lainsäädännön aikaansaamiseen menee aikaa. Sääntelyn riittävästä kattavuudesta ja toimivuudesta on huolehdittava ennen sitäkin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pauli Kiuru.

15.41 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Henrikssonille esittelystä.

Esitys on tarpeellinen, oikeansuuntainen ja toivottu. Turvallisuustilanne muuttuu, ja sen mukaan pitää lainsäädännönkin muuttua. Esimerkiksi vuonna 2019 tuli voimaan tiedustelulainsäädäntö, joka oli myös erittäin tarpeellinen, ja siitähän vielä tulee tänä vuonna selonteko eduskunnan käsittelyyn. Katsotaan, miten se on toiminut — ja tietävästi oikein hyvin.

On hyvä asia, että julkinen kehottaminen ja houkuttelu tulevat huomioituiksi rikoslaisissa, ja kaikenlainen värväytyminen ja terrorismirikoksen tekeminen tai siihen kannustaminen on saatava sanktioituksi.

Sitten toinen asia, mikä tässä nousee heti kärkeen, on tämä olennainen tehtävä, että henkilö hoitaa terroristiryhmän terroristisen, rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää. Sekin on hyvä, mutta ehkä ministeriltä haluaisin kysyä tästä olennaisesta, että mikä on olennaista, jos sitä vielä haluatte tarkentaa. Voiko siinä ajatella niin, että vähemmän olennainen on ikään kuin kevytterrorismia, jota sitten katsotaan läpi sormien? Nähdäkseni kaikenlaisen terrorismiin kannustavan toiminnan pitäisi olla ja pitää olla sanktioitua.

Suojelupoliisin arvion mukaan terrorismin uhka on Suomessa edelleen yhden pykälän koholla, ja suojelupoliisin katsauksessa viime lokakuussa todettiin muun muassa seuraavasti: ”Suomessa esiintyy merkittävää terrorismin tukitoimintaa, joka ilmenee esimerkiksi rahoittamisena ja ideologian levittämisenä.” Onko tämä tilannekuva viime lokakuun jälkeen muuttunut, ja jos se ei ole muuttunut, niin olisiko tässäkin kohdin sitten terrorismilainsäädännön päivityksen osalta työtä tehtäväksi?

Ja sitten ministeriltä edelleen kysyn terrorismijärjestöihin kuulumisesta ja sen kriminalisoinnista. Ja toinen asia: sotatoimialueelle matkustaminen ja sen mahdollinen kriminalisointi. Siinä tietysti voidaan sanoa, että rauhanturvatehtävissä ja humanitäärisissä tehtävissä sinne matkustetaan, mutta ehkä on mahdollista sulkea pois tällaiset toimijat, jotka hyvässä, auttavassa tarkoituksessa alueelle matkustavat. Eli matkustaminen, onko mahdollista kieltää, ja kuuluminen terroristijärjestöön? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Könttä.

15.45 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys terrorismilainsäädännön kiristämiseksi on tarpeellinen täydennys jo olemassa olevaan lainsäädäntöön. Suomella on oltava kaikki käytössä olevat työkalut estää ja kitkeä terrorismia, joka kohdistuu Suomeen ja suomalaisiin. Haluankin kiittää nykyistä ja edellistä hallitusta vakavasta suhtautumisesta terrorismin kitkemiseen.

Uudistuksessa terroristiryhmän toimintaan osallistuminen tehdään rikolliseksi. Terroristiryhmät ovat usein organisoituneita, ja ne tarvitsevat toimiakseen myös paljon muita hen-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

kilöitä kuin varsinaisia taistelijaterroristeja. Lainsäädännön kiristyksen myötä tuomiolle saadaan ne henkilöt, jotka osallistuvat terroristiryhmien rikolliseen toimintaan. Samalla parannetaan myös poliisin mahdollisuuksia torjua terrorismirikoksia antamalla poliisille lisää keinoja terrorismirikosten selvittämiseen ja ennaltaehkäisyyn. Nämä toimenpiteet tulevat tarpeeseen.

Tämän vuoden tammikuussa uutisoitiin laajasti, kuinka Suomessa ei ole kahden viime vuoden aikana avattu lainkaan terrorismia koskevia rikostutkintoja. Tästä haluaisin kysyä ministeriltä: Onko tilanteelle löytynyt selvää syytä? Mielestäni se ei tarkoita sitä, että kaikki olisi hyvin, vaan sitä, etteivät työkalut ole tällä hetkellä kunnossa. Nyt asiaan tulee tarpeellisia parannuksia. Sinisilmäisyyteen ei Suomella ole varaa eikä lainsäädäntö saa olla esteenä terrorismin torjunnassa.

Arvoisa rouva puhemies! Uutena terrorismirikoksena säädetään rangaistavaksi terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, jolla kehoitettaisiin tai houkuteltaisiin värväytymiseen terroristiryhmään tai terrorismirikoksen tekemiseen siten, että kehoitus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen. Kehotuksesta tai houkuttelusta ei edellytetäisi aiheutuvan terrorismirikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisen vaaraa. Terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta tuomittaisiin sakkoo tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Lisäksi rikoslain 34 a lukuun ehdotettavilla muutoksilla ja niihin liittyvällä rangaistavan käyttäytymisen alan laajentamisella voidaan osaltaan estää terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä. Tämä on tervetullut uudistus. Haluan myös kiittää siitä, että pakkokeinolain 10 lukuun ja poliisilain 5 lukuun sekä lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain 3 §:n 6 kohtaan tehdään muutoksia.

Terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen rahoittaminen ja matkustaminen toiseen valtioon sellaisen julkisen kehottamisen tekemistä varten tulee rangaistavaksi terrorismirikoksen rahoittamisena ja matkustamisena terrorismirikoksen tekemistä varten. Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten on voimassa olevassa lainsäädännössä jo kielletty, mutta tällä muutoksella täydennetään rangaistavaksi säädettyä matkustamista.

Rouva puhemies! Työtä jää vielä tehtäväksi, mutta nämä Suomen ja suomalaisten turvallisuutta parantavat uudistukset saavat varmasti laajan tuen koko eduskunnasta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ollikainen.

15.48 Mikko Ollikainen r: Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Vi behandlar just nu förslaget om utvidgad straffbarhet för terrorismbrott. Jag vill tacka minister Henriksson för en utförlig presentation av det här.

Det här förslaget behövs. Det är väldigt önskat, vilket har kommit fram i de tidigare talturnerna här, och vi ska komma ihåg att vi inte på något sätt är fria från hot om terrorism. Det handlar om säkerhetsläget hos oss och det har ju ändrats över tid.

Terroristbrott är brott, som sagts här också tidigare, som allvarligt äventyrar både samhällets grundläggande funktioner och människors liv och hälsa och säkerhet. Det är viktigt att Finland har tillräckligt täckande reglering kring detta, och därför är förslaget väldigt välkommet. Tack för själva förslaget.

Förslaget beaktar nu på ett bredare plan de aktioner som bidrar till terroristisk verksamhet. Uppgifter och uppmaningar som är väsentliga för terroristgrupper måste vara straffba-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

ra. Det är även viktigt att straffbestämmelserna stämmer överens med det som tillämpas i de övriga nordiska länderna, och det här är någonting som också är väldigt välkommet, tycker jag.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä annettaisiin laajennuksia terrorismirikosten rangaistavuuteen. Esityksessä ehdotetaan muun muassa säädettäväksi rangaistavaksi se, että henkilö hoitaa terroristiryhmän terroristisen rikollisen toiminnan kannalta olennaisia tehtäviä. Tässä ovat kollegat nostaneet esille monta eri asiaa, mutta tosiaan uutena terrorismirikoksena säädettäisiin rangaistavaksi terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, jolla kehoitettaisiin värväämään terroristiryhmään tai terrorismirikoksen tekemiseen, muun muassa nyt sosiaalisessa mediassa. Tämä on minusta hyvä asia, että tämä tulee tämän lain piiriin.

Tämä käsittelyssä oleva esitys on erittäin tervetullut tosiaan, ja haluan kiittää ministeri Henrikssonia tästä esityksestä. Terrorismirikosten sääntelyn tulee olla riittävän kattava, ja nykyinen esitys vastaa paremmin myös muissa Pohjoismaissa sovellettua sääntelyä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sjöblom.

15.50 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Meidän on varauduttava terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin. On välttämätöntä, että keinoja terroristisen toiminnan estämiseksi etsitään ja tunnistetaan määrätietoisesti ja tämän työn pohjalta tehdään muutoksia lainsäädäntöön.

Terroristiseen toimintaan osallistumisen on oltava voimakkaasti ja selkeästi kriminalisoitua, minkä lisäksi sen on johdettava kunnollisiin tuomioihin. Terroristijärjestöjen rahoituskanavia on tunnistettava ja katkottava, ja sen tulee myös johtaa asiaankuuluviin rangaistuksiin.

Julkisuus kuuluu keskeisesti terroristiseen toimintaan, ja sillä on iso rooli pelon lietsoamisen lisäksi uusien jäsenten ja terrorismirikosten toteuttajien värväämisessä. On tärkeää, että terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen kriminalisoidaan, vaikka ei edellytetä välitöntä vaaraa. Terroristisen toiminnan edistämisen on oltava yksiselitteisesti laitonta.

Tässä lakiesityksessä ehdotetut toimet ovat kannatettavia ja selkeyttävät terrorismia koskevaa lainsäädäntöä, ja on hyvä, että ne on tuotu eduskuntaan. Terrorisminvastaista työtä on kuitenkin aktiivisesti jatkettava, eikä lainsäädäntömme ole näidenkään uudistusten jälkeen vielä aivan ajantasainen. Toivon, että jatkossa vielä etsitään ja kehitetään lisää keinoja suomalaisten turvallisuuden parantamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kopra.

15.52 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen terrorismia koskevaa lainsäädäntöä on tiukennettava — tämä on tullut varmasti selväksi kaikille maailman tapahtumia seurattaessa — ja siksi on hyvä, että hallitus esittää rikoslakiin sisältyvien terrorismirikosten rangaistussäännöksiä muutettavaksi ja täydennettäväksi. Jatkossa siis rangaistukseen riittäisi jo se, että henkilö hoitaa terroristisen rikollisen toiminnan kannalta olennaisia tehtäviä. Tällaisen toiminnan rikosnimike olisi terroristiryhmän toimintaan osallistumi-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

nen. Uutena rangaistavana tekona säädettäisiin terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen. Tästä saisi jatkossa sakkoa tai kaksi vuotta vankeutta. Myös kehottamisen rahoittaminen tai matkustaminen toiseen maahan sitä tekemään olisi rangaistavaa. Erityisen kiitoksen saa hallituksen esityksen linjaus, ettei kehottamisen rangaistavuus edellytä rikoksen toteutumista, vaan todellakin pelkkä kehottaminen riittää.

Tämä hallituksen esitys on mielestäni kohtuullisen hyvä, ja sitä voi kannattaa. Toki kysyn, olisiko kunnianhimon taso terrorismin torjunnassa voinut olla hieman korkeammalla. Ensinnäkin terrorismiin liittyvät tehtävät tulee kriminalisoida kauttaaltaan, ei pelkästään olennaiset tehtävät, kuten hallitus esittää. Tähän olisi aihetta, sillä terroristisen uhan taso on Suomessakin edelleen koholla ja maassamme on satoja terrorismin torjunnan kohdehenkilöitä. Suomessa esiintyy myös merkittävää terrorismin tukitoimintaa eli rahoittamista ja ideologian levittämistä, eikä tällaista tule Suomen kaltaisessa oikeusvaltiossa sallia. Edelleen perinteiset islamistisen terrorismin järjestöt ovat toiminnassa. Muun muassa näistä syistä lainsäädäntöä tulisi tiukentaa vieläkin enemmän kuin tässä nyt säädetään.

Mitä muuta sitten voitaisiin tehdä? Ensinnäkin kysyn, tulisiko Suomessa ottaa käyttöön Tanskan malli kansalaisuuden perumisesta terroristiryhmän tai vastaavan toimintaan osallistuvien kohdalla. Suomessa oleskeluluvalla ilman kansalaisuutta olleiden osalta tuomion terrorismirikoksesta jossain muualla tulee johtaa karkotukseen ja maahantulokielttoon ennen paluuta Suomeen. Edelleen pelkästään terroristijärjestöön kuulumisen tulisi kriminalisoida. Miten tämä määritellään, on toki vaikea asia, mutta varmasti voisimme katsoa muiden maiden lainsäädännöstä mallia. Suomesta sotatoimialueelle matkustaminen tulisi kriminalisoida. Luonnollisestikaan tämä ei koskisi suomalaisia viranomaisia tai esimerkiksi suomalaisia sotilaita.

Sitten terrorismirikosten rangaistusasteikkoja on kiristettävä kunnolla kaikkien rikosten osalta. Suomen lainsäädäntö ei saa olla vertailumaitamme, esimerkiksi Pohjoismaita, lievempi. Suomessa tulee myös Norjan mallin mukaisesti ottaa käyttöön vakaviin terrorismirikoksiin syyllistyneiden henkilöiden vankeusajan jatkamisen mahdollistava varmuusvankeus, joka voidaan syyttäjän vaatimuksesta tuomita viideksi vuodeksi kerrallaan jatkaamaan vankeustuomiota. Meidän edelleen on säädettävä sellaisesta rajamenettelystä, että turvapaikkahakemukset voidaan tarvittaessa käsitellä ja ratkaista rajavyöhykkeellä tai sen läheisyydessä siten, ettei hakijaa päästetä lainkaan maahan käsittelyä odottamaan. Tämä siksi, että on osoitettu, että terroristit hyödyntävät turvapaikkajärjestelmää maahan soluttautumisen väylänä.

Tietojen vaihtoa Suomen ja muiden maiden viranomaisten välillä pitää lisätä. EU-maiden viranomaisten yhteistoimintaa tulee lisätä entisestään ja antaa Euroopan syyttäjänvirastolle laajat toimivaltuudet sekä paremmat resurssit rajat ylittävän terrorismin tutkimiseksi ja syytteiden nostamiseksi.

Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, hallituksen esitys on oikeasuuntainen ja sitä voi kyllä oppositiostakin kannattaa. Toteuttamalla myös edellä esitetyt lisäykset olisi Suomikin olennaisesti ja vielä tätäkin turvallisempi maa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Henriksson.

15.56 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies, värderade talman! Kiitoksia edustajille puheenvuoroista ja siitä, että pidätte myös opposition edustajina tätä

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

ehdotusta kannatettavana. Tässä tuli muutama kysymys. Hyviä kysymyksiä kaikki, ja yrittän ainakin joihinkin vastata.

Ensinnäkin tämä kysymys, minkälaisia ovat terroristiryhmän terroristisen rikollisen toiminnan kannalta olennaiset tehtävät. No, esimerkkeinä ehdotetun lainkohdan perusteluissa mainitaan muun muassa seuraavaa: osallistuminen terroristiryhmän aseelliseen toimintaan esimerkiksi partioinnin tai aseellisen voiman osoittamisen muodossa, terroristiryhmän varustehuollosta tai muusta toimintakunnosta huolehtiminen, terroristiryhmän hallinnosta huolehtiminen, terroristiryhmän ruoka- ja vesihuollosta huolehtiminen, ideologinen tai uskonnollinen koulutus, jolla oikeutetaan terrorismirikosten tekemistä tai kannustetaan niiden tekemiseen, ja terroristiryhmän viestintäpalveluista tai tietoteknologiasta huolehtiminen. Tässä siis esimerkkejä siitä, mistä voisi olla kysymys.

No sitten, mitä tähän ei kuuluisi. Tämän lainkohdan perustelujen mukaan terroristiryhmän terroristisen rikollisen toiminnan kannalta olennaisena tehtävänä ei pidettäisi esimerkiksi pelkkää oleskelua tietyllä alueella — siis se, että sattuu olemaan tietyllä alueella, ei sinänsä ole vielä terroristinen teko — avioitumista terroristiryhmään kuuluvan kanssa, toimimista ainoastaan tavanomaisissa omaa perhettä palvelevissa kotitaloustehtävissä, ainoastaan huolehtimista omista tai muiden lapsista ja lääkintäetiikan mukaisten lääkintätehtävien hoitamisesta. Nämä ovat sellaisia tehtäviä, jotka eivät ole näitä olennaisia tehtäviä.

No, miksi sitten ei ehdoteta, että rangaistavaksi säädetään kuuluminen terroristijärjestöön tai -ryhmään taikka sen jäsenyys? Tässäkin vastaus on se, että terroristiryhmän toimintaan osallistumisen voidaan osaltaan katsoa ilmentävän sellaiseen ryhmään kuulumista, ja tässä meillä on myös ajatuksena se, että myös tältä osin tämän esityksen on täytettävä laillisuusperiaate ja sen on oltava tarkkarajainen, ja sen takia ollaan päädytty tähän sääntelymuotoon. Vertailuvaltioiden lainsäädännöistä ilmenee myös, että niissäkin rangaistavia ovat nimenomaan aktiiviset terroristiryhmän rikollista tavoitetta palvelevat osallistumisteot, ja tämä koskee myös usein viitattua Norjan rangaistussäännöstöä.

No, sitten yhdessäkään lausunnossa — muistatte, että tämä on ollut laajalla lausuntokierroksella — ei katsottu, että terrorismirikoksia koskevissa rangaistussäännöksissä yhteys terroristiryhmään tai -järjestöön tulisi todeta kuulumiseksi siihen, ja muutenkaan ei esitetty näkemyksiä ehdotettua pidemmälle menevien kriminalisointien puolesta. Ja muistatte, että tämä oli myös sellainen lausuntokierros, jossa muun muassa supo on ollut antamassa lausuntoa.

Todellakin sitten näissä lausunnoissa ilmeni se, että moni taho katsoo, että meidän pitää saada kokonaisuudistus, ja olen myös itse vahvasti sitä mieltä, että kokonaisuudistus tarvitaan. Se kuitenkin tulee viemään aikaa, ja sen takia on viisasta, että me nyt teemme näitä toimenpiteitä, kun me pystymme siihen ja meillä on tarkkarajainen ja hyvä esitys siitä, mutta se ei tietenkään sulje pois sitä, että tästä tehdään sitten vielä parempi lainsäädäntö, jota on myös helpompi käytännössä soveltaa, sekä syyttäjien että tuomioistuimien. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Kiuru.

16.01 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille vastauksista, kattavasti kävitte ne lävitse. Vielä tarkentaisin tätä kysymystä, johon mielestäni en saanut vastausta, eli tätä ajatusta siitä, että sotatoimialueelle matkustaminen on kriminalisoitava, ja siinä sitten tietysti voitaisiin sulkea pois sellaisia tahoja, jotka matkustavat sinne kriisinhallintatehtä-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

vissä tai humanitäärisissä tehtävissä tai neuvottelutehtävissä ja näin poispäin. Ymmärtääkseni esimerkiksi Tanskassa tällainen kriisialueelle matkustaminen on kriminalisoitu. Olisiko se mahdollista järjestää, ja onko siinä ongelmia esimerkiksi tämän tarkkarajaisuuden kanssa, että mikä on sitten sellainen kriisialue, joka täyttäisi sen ehdon? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Henriksson.

16.01 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Tämä asia ei ole ollut tässä työryhmässä esillä minun käsittääkseni, eikä kukaan ole sitä ehdottanut, mutta tämä on varmasti sellainen kysymys, joka kannattaa käydä lävitse, kun tehdään tämä konaisuudistus. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 39 ja 40 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja ammattikorkeakoululain 14 ja 29 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 91/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun, edustaja Sjöblom.

Keskustelu

16.02 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomion nuoriin ja nuoriin aikuisiin. Vaikka nuoret ja opiskelijat eivät yleisesti kuulu koronaviruksen haavoittuvaisimpiin riskiryhmiin, he ovat kärsineet jo yli vuoden jatkuneen pandemian lieveilmiöistä merkittävästi.

Opiskelijoiden kohtaamat ongelmat ovat lisääntyneet huolestuttavasti koronakriisin aikana. Erilaisten tutkimusten mukaan yli puolet opiskelijoista on kokenut etäopiskelun lisänsänsä stressiä ja kuormitusta sekä heikentäneen jaksamista. Jopa 60 prosenttia Helsingin yliopiston opiskelijoista tunsi olevansa täysin uupunut tai uupumisriskissä.

Pandemia on tehnyt usein melko uudessa elämänvaiheessa olevien opiskelijoiden arjesta vaikeampaa. Monen opinnot ovat viivästyneet. Taloudelliset huolet ovat myös lisääntyneet, sillä koronan heikentämät tai kokonaan sulkemat alat ovat aikaisemmin tarjonneet useille opiskelijoille arvokkaita mahdollisuuksia hankkia lisää tuloja, työskennellä osa-aikaisesti ja kesäisin opintojen ohessa. Nyt kun tätä mahdollisuutta ei ole ollut, niin tämä on ollut omiaan lisäämään kuormitusta ja stressiä entisestään.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

On tärkeää, että käytämme kaikki keinot opiskelijoiden elämän helpottamiseksi ja kuorituksen vähentämiseksi. Autetaan yhdessä opiskelijat koronavirukseen yli.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä maatalouden luopumistuen ansiotulorajaa covid-19-epidemian johdosta sovellettavista väliaikaisista menettelyistä

Hallituksen esitys HE 77/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, edustaja Kiviranta.

Keskustelu

16.04 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Viime vuoden tapaan hallitus on antanut esityksen, joka koskee luopumistuella olevien mahdollisuutta tehdä maataloustyötä menettämättä luopumistukeaan, tosin määräaikana eli maaliskuun puolivälistä tämän vuoden loppuun.

Tämä on tietysti hyvä esitys. Se koskee niitä ihmisiä, jotka tuntevat maataloustyöt, ovat niitä elämäntyönään tehneet ja pystyvät niihin vielä hyvin kuntonsakin puolesta, joten siinä mielessä tätä esitystä on pidettävä erittäin kiitettävänä. Se periaatteessa voi koskea noin 1 700:aa henkilöä, mutta hallitus itsekin arvioi tässä esityksessään, että käytännössä se koskisi enintään 100:aa henkilöä. Kiitos tästä esityksestä hallitukselle. Nämä luopumistuella olevat varmasti kaipaavat lisätuloja, luopumistukihan on tosi pieni — se on noin 1 000 euroa kuukaudessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kiinteistönmuodostamislain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 26/2021 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2021 vp

Lakialoite LA 1, 2/2019 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 6/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 6/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Keskusteluun, edustaja Kontula.

Keskustelu

16.06 Anna Kontula vas (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä esitetään, että lasten kanssa työskentelevien rikostausta voitaisiin selvittää myös alle kolme kuukautta kestävässä työntekotilanteissa. Kyse olisi oikeudesta selvittää, ei velvollisuudesta. Valiokunta on kannattanut esitystä seuraavin huomioin:

Ensinnäkin valiokunta pohti paljon sitä, pitäisikö kyseessä olla sittenkin velvollisuus. Tätä puoltaisi lasten turvallisuus ja perusoikeuksien toteutuminen, mutta sitä vastaan on sijaisjärjestelyjen vaikeuttaminen ja asian tekninen toteutus, kun rikosrekisteriotteen saaminen pelkästään jo Suomestakin veisi seitsemän päivää ja sijaistarve useasti tulee vastaan melko nopeasti. Näin ollen valiokunta päätyi siihen, että pidetään toistaiseksi oikeutena, mutta että asiaa tulee selvittää myöhemmin.

Toiseksi esiin nousi muita uudistamistarpeita liittyen teemaan. Esimerkiksi rikostaustan selvittämisen mahdollisuus työsuhteen aikana sekä lain ulkopuolelle jäävät ryhmät, kuten terveydenhuollon palveluja tarjoavat itsenäiset ammatinharjoittajat ja edunvalvojat, joiden kohdalla rikosrekisteriotteen selvittäminen ehkä kuitenkin olisi tarpeen. Tästä syystä valiokunta esittää, että eduskunta edellyttää kokonaisvaltaista arviota rikostaustan selvityksestä lasten parissa työskentelevien osalta, ja tämä ja mahdolliset muut toimet tehdään lasten perusoikeudet edellä ja lapsivaikutukset arvioiden. Moitteita valiokunta antaa siitä, että tässä kyseisessä esityksessä ei lapsivaikutuksia oltu arvioitu.

Arvoisa puhemies! Mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin valiokunnan puheenjohtaja edustaja Kontula. — Ja seuraavaksi edustaja Lehto.

16.08 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Alaikäisten henkilökohtaisen koskemattomuuden suojele ja heidän turvallisuutensa edistäminen on meille perussuomalaisille tärkeää, ja me pidämme ehdotusta rikosrekisteriotteen nähtäväksi pyytämisen harkinnanvaraisuudesta riittämättömänä. Lasten kanssa työskentelevien henkilöiden rikostaustan selvittämiseen tulisi kaikissa tilanteissa olla lakiin perustuva velvollisuus palvelussuhteen tai muun työntekotilanteen kestosta riippumatta, koska jo velvollisuuden olemassaolo saisi aikaan sen, etteivät lapsiin kohdistuneisiin rikoksiin syyllistyneet hae tehtäviin, joihin pyrkivien rikostaustat selvitetään.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kiinnittääkin huomiota siihen, että hallituksen esityksessä lakimuutoksen vaikutusten arviointi perustuu pääasiallisesti arviointiin työnantajille ja Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuvista vaikutuksista. Lapsiasiainvaltuutettu on valiokunnalle antamassaan asiantuntijalausunnossa kiinnittänyt huomiota siihen, ettei sääntelyvaihtoehtoja ole arvioitu lainkaan lapsen oikeuksien kannalta. Vaikutusarviointia ei ole tehty esimerkiksi siitä näkökulmasta, missä määrin lasten kaltoinkohtelua olisi mahdollista estää, jos rikosrekisteriote pyydetäisiin poikkeuksetta myös lyhytaikaisissa tehtävissä. Tätä on pidettävä merkittävänä puutteena ottaen huomioon, että kaikissa lapsia koskevissa toimissa olisi ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja koskemattomuuteen on turvattu kaikille sekä perustuslaissa että useissa ihmisoikeussopimuksissa. Nämä säädökset ja sopimukset suojaavat myös lapsia. Myös kansallisen lapsistrategian linjausten mukaan jokaisella lapsella on ehdoton oikeus elämään ja suojeluun kaikilta väkivallan muodoilta. Me perussuomalaiset katsomme, että juuri tämänkaltaiset esitykset ovat niitä, joissa lapsivaikutusten arvioinnin tekeminen olisi kaikkein tärkeintä, ja pidämme valitettavana ja merkittävänä puutteena, että hallitus on jättänyt arvioinnin laatimatta.

Lapsen oikeus erityiseen suojeluun on yksi lapsioikeuden keskeisistä periaatteista. Lapsen suojeluperiaate on kirjattu moniin YK:n sopimuksiin, ja niin kutsutun Lanzaroten sopimuksen sopijapuolena Suomi on sitoutunut muun muassa lainsäädännön keinoin varmistamaan, ettei henkilöitä, jotka pyrkivät ammatteihin, joiden harjoittamiseen liittyy säännöllistä yhteydenpitoa lapsiin, ole tuomittu lasten seksuaalisesta riistosta tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Huomattava on, että komitean arviointiraportissa vuodelta 2019 on nimenomaisesti todettu, ettei Suomen lainsäädäntö täytä sopimuksen vaatimuksia, kun rikosrekisteriotetta ei vaadita henkilöltä, jonka palvelussuhde kestää vuoden aikana enintään kolme kuukautta. Katsomme, ettei hallituksen nyt esittämä sääntelyratkaisu rikosrekisteriotteen nähtäväksi pyytämisen harkinnanvaraisuudesta enintään kolme kuukautta kestävässä työntehtämisessä riitä täyttämään mainitun sopimuksen velvoitteita.

Käytännön huolet velvoittavassa mallissa liittyvät lakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan sijaisten palkkaamisen viivästymiseen lyhytaikaisissa sijaisuuksissa. Tähän liittyen on huomattava, että rikostaustan selvittämiseksi esitetyn rikosrekisteriotteen kelpoisuusaika on kuusi kuukautta. Tiettyä työtehtävää varten tilattua rikosrekisteriotetta voi siten käyttää otteen voimassaoloaikana myös toista työtehtävää varten. Työvoimaa esimerkiksi päiväkoteihin ja kouluihin välittävien yritysten sijaisrekistereihin ilmoittautuneiden on siten usein mahdollista toimittaa rikosrekisteriote työnantajan nähtäväksi ilman viivettä myös silloin, kun tarve sijaisrekrytoinneille ilmenee yllättäen ja lyhyellä varoitusajalla. Niitä tapauksia varten, joissa rikosrekisteriotetta ei aikapulan vuoksi olisi saatavilla ennen työnteon aloittamista, esitämme sääntelymallia, jossa työntekijän olisi toimitettava rikosrekisteriote työnantajan nähtäväksi viipymättä sen jälkeen, kun otepyyntö on käsitelty Oikeusrekisterikeskuksessa.

Näistä seikoista johtuen esitämme 1 mukaisia pykälämuutoksia, joilla veloitetaan pyytämään rikosrekisteriote nähtäväksi myös enintään kolme kuukautta kestävässä tehtävässä sekä mikäli rikosrekisteriotetta ei aikapulan vuoksi ole saatavilla ennen työnteon aloittamista, työntekijän on toimitettava rikosrekisteriote työnantajan nähtäväksi viipymättä sen jälkeen, kun otepyyntö on käsitelty Oikeusrekisterikeskuksessa.

Lisäksi esitämme yhtä lausumaehdotusta, jossa valtioneuvosto ryhtyisi toimenpiteisiin varmistaa, ettei sellaisia kotouttamispalvelun piirissä olevia henkilöitä, joiden henki-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

löllisyydestä tai rikostaustasta ei ole saatavilla luotettavaa selvitystä, hyväksyttyä harjoitte-
luun sellaisille työpaikoille tai muihin tehtäviin, joissa he ovat henkilökohtaisessa vuoro-
vaikutuksessa alaikäisten kanssa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

16.14 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys edus-
kunnalle laiksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain
muuttamisesta. On hieno asia, että tästä asiasta keskustellaan ja tämä nousee nyt siinä mää-
rin esille, että se mahdollistetaan, mutta kyllähän lähtökohtaisesti meidän pitäisi varmistua
siitä, että kaikkien lasten kanssa, oli sitten lyhytaikainen tai pidempiaikainen työsuhte, me
varmistutaan siitä, että työntekijöillä ei ole taustalla tällaista rikostaustaa, joka voisi vai-
kuttaa vahingollisesti lapseen ja nuoreen. Sen takia ihmettelen, ettei tähän ole otettu käyt-
töön velvollisuutta tarkistaa rikostaustaa ennen henkilön työhön ottamista myös lyhytai-
kaisissa työsuhteissa. Ymmärrän toki, että on kiiretilanteita, joissa voidaan joutua tästä
joustamaan, mutta kyllähän sillä on tällainen ennalta ehkäisevä vaikutus selkeästi, jos tie-
detään, että tämä todistus vaaditaan. Nyt valitettavasti voi olla henkilöitä, jotka nimen-
omaan hakeutuvat lyhytaikaisiin työsuhteisiin, jolloin he voivat hyödyntää tätä porsaanrei-
kää, mikä on laissa.

Olen itse tehnyt tästä lakialoitteen vuonna 2019, että myös lyhytaikaisissa työsuhteissa
tämä rikosrekisteriote vaadittaisiin. Meidän kokoomusryhmämme on myöskin nostanut
asian esille ja ehdottanut säädettäväksi työnantajan ja muiden rikostaustan selvittämisvel-
vollisten velvollisuudesta rikostaustan selvittämiseen työnhakijoiden ja muiden rikostaus-
tan selvittämismenettelyn piiriin kuuluvien osalta myös enintään kolme kuukautta kestä-
vissä työntekotilanteissa.

Arvoisa puhemies! Jos me halutaan ajatella lasten etua ja toimia tässä yhteiskunnassa
lasten edun mukaisesti, niin on vaikea ymmärtää, miksi tätä ei voitu tähän esitykseen ottaa
mukaan niin, että se olisi velvollisuus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Taimela.

16.17 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Tällä esityksellä on tarkoitus puuttua
erittäin tärkeään asiaan: meidän lapsien suojeluun. Muutoksen kautta annamme työnanta-
jille ja muille rikostaustan selvittämisvelvollisille tahoille mahdollisuuden selvittää työn-
hakijoiden ja muiden rikostaustan selvittämismenettelyn piiriin kuuluvien rikostaustaa
myös lyhytaikaisissa, enintään kolme kuukautta kestävässä työntekotilanteissa. Se, että
hallituksen esityksessä mainitaan oikeudesta eikä velvollisuudesta tai pakosta, on herättä-
nyt keskustelua meissä edustajissa, niin kuin äskeysessäkin edustaja Laihon puheenvuoros-
sa.

Mielestäni tämä esitys on oikeansuuntainen, ja lausuma työelämä- ja tasa-arvovaliokun-
nan hengessä ottaa huomioon myös mahdolliset muutostarpeet. Lausuma edellyttää, että
valtioneuvosto selvittää ja arvioi jatkossa kokonaisvaltaisesti lasten kanssa työskentelevi-
en rikostaustan selvittämiseen liittyvää lainsäädäntöä. Lausumassa otetaan kantaa myös
mahdollisuuksiin laajentaa rikostaustan selvittämisvelvollisuutta.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Jatkotyötä ajatellen on syytä huomioida se, mitä täällä edustaja Lehtokin totesi, että tähän hallituksen esitykseen ei sisällytetty erityistä lapsivaikutusten arviointia, ja kun tämä jatkokäsittely ja selvitystyö jatkuu, se on syytä asianmukaisesti myös jatkossa tehdä.

Sitten vielä tähän edustaja Laihon hyvään puheenvuoroon: Itse ajattelen niin, että kyllä sekin, että puhutaan tästä oikeudesta, joka nyt tulee myös näihin lyhyisiin, enintään kolme kuukautta kestäviin työntekotilanteisiin, on jo omasta mielestäni sellainen, että sillä on ennalta ehkäisevä vaikutus. Tavallaan se pakko tai velvollisuus on ehkä sitten jonkun verran enemmän ennalta ehkäisevä, mutta ennaltaehkäisevyys on myös ajatuksena nyt tässä hallituksen esityksessä, ja niin kuin jo totesin, nämä lausumatkin edellyttävät sitten sitä, että jatkossa tätä lainsäädäntöä tarkastellaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sjöblom.

16.19 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Lasten suojeleminen on yksi tärkeimpiä tehtäviämme. Jokaisen lapsen turvallinen lapsuus ja koskemattomuus on turvattava ja lainsäädännön on suojeltava lasten koskemattomuutta ja turvallisuutta kaikissa tilanteissa. Suomi on sitoutunut YK:n lasten oikeuksien sopimukseen, joka edellyttää sopimusvaltioilta aktiivisia toimenpiteitä lasten suojelemiseksi.

Hallituksen valitsema sääntelymalli perustuu työnantajien mahdollisuuteen pyytää rikosrekisteriote myös alle kolme kuukautta kestävässä työ- ja virkasuhteissa. Esityksessä on perusteltu vapaaehtoisuuteen perustuvaa sääntelymallia erityisesti työnantajien hallinnollisen taakan näkökulmasta. Meidän tehtävämme on kuitenkin ensisijaisesti suojella lasta. Siksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisen pitäisi olla velvoittavaa myös alle kolme kuukautta kestävässä työsuhteissa.

Työnantajan kannalta niin vastuukysymyksiä kuin työnantajan korvausvelvollisuutta harkittaessa tilanne olisi selkeämpi, kun kyseessä olisi velvollisuus, mikäli esimerkiksi jotain tapahtuisi. Velvollisuus olisi toimivampi malli, jos joudutaan punnitsemaan työnantajan mahdollista korvausvastuuta. Velvollisuus turvaisi myös työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun. Harkinnanvaraisuus voisi johtaa erilaisiin soveltamiskäytäntöihin eri kunnissa ja kaupungeissa, kun osa työnantajista käyttäisi harkintaa selvittää rikostaustaa ja osa ei.

Velvollisuuden säätäminen parantaisi lasten oikeuksia ja olisi tältä osin perusteltu ratkaisu. Hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta olisikin muutettava siten, että se perustuisi rikosrekisteriotteen pyytämisen osalta harkinnan sijaan velvollisuuteen, ja siksi meillä on tästä asiasta vastalause. Vastalauseessamme ehdotetussa muutoksessa mahdollistettaisiin velvollisuudesta poikkeaminen tilapäisesti, mikäli työnantaja ei voi täyttää lakisääteistä mitoitusta, ja tällaisissa tilanteissa työntekijän olisi kuitenkin toimitettava ote jälkikäteen välittömästi Oikeusrekisterikeskuksesta sen saatuaan.

Meidän tehtävämme on ensisijaisesti suojella lapsia, siksi tämä esityksemme. Meidän on voitava luottaa siihen, että lapsiimme ei kohdistu hyväksikäytön riskiä heidän ollessaan päiväkodeissa, kouluissa tai harrastuksissa, ja tätä luottamusta tulee vahvistaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kontula, valiokunnan puheenjohtaja.

16.22 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeätä ymmärtää, että myös oikeus turvalliseen ja riittävään hoivaan on lapsen suojelua. Täällä on esitetty, että jos me nyt mentäisiin valiokunnan ja eduskunnan päätöksellä malliin, jossa lasten kanssa työsken-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

telyn ehtona olisi rikosrekisteriote, jota ei kuitenkaan joissakin tapauksissa voi saada viikkoon ja joissakin tapauksissa jopa kuukauteen, niin se käytännössä tarkoittaisi, että merkittävä osa niistä ihmisistä, jotka erilaisissa hätätilanteissa pystyvät paikkaamaan hoivaajaa tämän sairastuttua tai jostakin muusta syystä estyttyä, olisi pois pelistä.

No, on esitetty ratkaisuksi, että onhan näitä lastenhoitopooloja, joiden kautta asia voidaan hoitaa. Varmasti pitkälti erityisesti suurissa kaupungeissa voidaankin hoitaa, mutta kun meillä ihmiset elävät muuallakin kuin suurissa, väkirikkaissa kaupungeissa, niin on epärealistista ajatella, että meidän vaihtosuhteessa tapahtuva hoiva järjestettäisiin kokonaan tällaisten poolien kautta — koska syrjäseuduilla ei sellaisia pooloja ole tai niistä ei löydy ihmisiä, jotka lähtisivät pitkien matkojen taakse niin pienellä palkalla kuin mitä monista lasten kanssa tehtävistä töistä maksetaan.

Jos sellaiseen ratkaisuun mentäisiin, että aika pitkälle monopolisoitaisiin välittäjäpalveluille erilaiset hoivatilanteet, joissa lasten kanssa tehdään työtä, niin se olisi niin valtava muutos meidän markkinoilla, että siitä todellakin haluaisin nähdä ne lapsivaikutusten arvioinnit ennen kuin lähtisin sitä kannattamaan.

Itse uskon, että meidän varmaan on mahdollista löytää tähän kompromissi sitä kautta, että rekisteriotteiden saantia digitalisoidaan ja nopeutetaan ja toisaalta sitten se velvoite rekisteriotteen pyytämisestä ehdollistetaan niin, että hätätapauksissa riittää, että sen hankkii vähän myöhemminkin, jos ei sitä heti saa. Mutta tämä kaikki edellyttää valmistelua ja lapsivaikutusten arviointia, ja sen takia valiokunta päätti, että tehdään mieluusti se uudistus, mikä varmasti voidaan tehdä ilman, että ryysitään tämä homma, ja katsotaan asiaa kokonaisuudessa ja paikataan ne asiat sitten ajan kanssa, kun me tiedetään, millaisia vaikutuksia niillä on yhteiskuntaan ja lapsiin, lasten turvallisuuteen ja perusoikeuksiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niikko.

16.25 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Lasten suojeleminen kaikilta rikoksilta ja erityisesti tällaisilta kammottavilta seksuaalirikoksilta on lainsäätäjän yksi tärkeimmistä tehtävistä. Tämä hallituksen esityshän juontaa juurensa sinne vuoteen 2003, jolloin tuli laki, jossa voidaan tai pitääkin kysyä lasten kanssa työskentelemään tulevilta rikosrekisteri, mutta vain niiden osalta, joilla työssäoloaika on yli kolme kuukautta kalenterivuoden aikana. Tästä on keskusteltu jo useampi vaalikausi sen jälkeen, että tätä lakia pitää parantaa. No nyt, kun sitä halutaan parantaa, niin sitten tässä parantamisessa on tullut ilmiselvä lapsus. Tässä ei ole tehty velvoittavaksi tätä rikosrekisterin pyytämistä. Pelkkä oikeus pyytää ei vielä tarkoita sitä, että se tulee täydessä mittakaavassa käyttöönotetuksi.

Arvoisa puhemies! Hämmästelen tietysti hiukan näitä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajan lausuntoja siitä, että mikäli tämä olisi velvoittava, niin tämä hankaloitaisi sijaisjärjestelyjen toteutumista. Tämähän on hyvin helposti toteuttavissa edeltä käsin. Ne henkilöt, jotka tekevät keikkaluontoisesti tehtäviä, kyllä pystyvät tähän varautumaan vaikka vuotta tai puolta vuotta ennen kuin lähtevät näitä keikkatöitä tekemään ja hakemaan sen rikosrekisteriotteen työnantajalle. Sen osalta voidaan toki pohtia sitten, kuinka kauas rikosrekisteriotteen tulee olla voimassa, kuinka tuoretta todistusta pitää näyttää niiden henkilöiden, joilla on tällaisia lyhytkestoisia keikkatöitä.

Arvoisa puhemies! Olisin kysynyt nyt tässä, kun valiokunnan puheenjohtajakin on paikalla, kun täällä hallituksen esityksessä on maininta siitä, että tämä koskettaa ainoastaan kunnalla ja kuntayhtymällä töissä olevia henkilöitä tai niihin rinnastettavia yhtiöitä, elikkä

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

heillä on oikeus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi enintään kolme kuukautta kestävässä työsuhteissa. Koskettaako tämä nytten sitten myös kolmannen sektorin toimijoita, kuten seurakuntia? Seurakunnissahan on valtavasti lasten parissa työskenteleviä henkilöitä ja muissa lapsi- ja nuorisjärjestöissä. Suomessa kaikki leirit ymmärtääkseni pyörivät lähes tulkoon kolmannen sektorin ylläpitäminä. Siellä käy satojatuhansia lapsia kesällä leireillä. Jääkö nyt näiden työntekijöiden rikosrekisteriotteen pyytäminen tässä unholaan? Miksi tässä laissa ei ole säädetty sitä, [Puhemies koputtaa] että tämä koskettaa myös näitä kolmannen sektorin toimijoita?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laiho.

16.28 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kun keskustellaan tästä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä ja siitä, onko se velvollisuus vai ei, niin täytyy kyllä ihmetellä sitä, miksi tästä asiasta ylipäättänsä täytyy käydä keskustelua silloin, kun on kyse lapsen edusta ja siitä, mikä on parasta lapselle. Jos selityksenä on se, että kestää kauan saada se rikosrekisteriote, niin eikö silloin pidä katsoa, miksi sitä on niin vaikea saada tai miksi se kestää niin pitkään, ja lisätä resursseja sitten sinne, missä niitä tarvitaan: jos siellä on joitain sihteeripalveluja, jotka niitä rekisteriotteita ottavat, niin saadaan sitä sujuvoitettua. Se on kuitenkin pieni hinta siitä, että yksikin lapsi säästetään esimerkiksi seksuaaliselta häirinnältä tai väärinkohtelulta.

Kyllä meillä on muissakin työelämän asioissa tiettyjä reunaehdoja, mitkä pitää täyttää, että voidaan ottaa töihin. Jos ajatellaan esimerkiksi hoitajasijaisia, niin kyllä heillä pitää olla tietty määrä koulutusta tehtynä ja ne pitää tarkistaa. Tämä on ihan yksi asia muiden joukossa, ja sen pitäisi olla ihan selkeää ja kuulua asiaan, ettei tehdä tästä suurempaa numeroa.

Ihmettelen myöskin sitä, miksi tästä asiasta ei ole pyydetty sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoa, kun tämä koskettaa kuitenkin alaikäisiä lapsia ja heidän terveyttään ja hyvinvointiaan. Olisi ollut suotavaa, että tästä myös sosiaali- ja terveysvaliokunta olisi lausunut ja tätä asiaa olisi tarkasteltu myös enemmän sieltä lasten edun näkökulmasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen.

16.30 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Tässä maassa on paljon sellaisia pedofiileja, jotka aktiivisesti hakevat tilaisuutta päästä tekemisiin lasten kanssa, ja tällaisissa työpaikoissa, missä he pääsevät työskentelemään lasten parissa, on myöskin sellaisia tilanteita, missä lapset todella ovat vaarassa silloin, kun he jäävät yksin tällaisten aikuisten kanssa. Ja silloin kun me oikeasti halutaan puuttua tähän ongelmaan, niin me ei silloin jätetä mitään porsaanreikiä lakiin.

Hallitus on tuonut esityksensä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä annetun lain muuttamisesta, jonka myötä työnantajalle tulisi oikeus selvittää, saada tämä rikosote myöskin sellaisilta työntekijöiltä, jotka ovat alle kolme kuukautta töissä tällaisessa paikassa, missä on lapsia. Mutta sen sijaan, että tästä olisi tullut velvollisuus työnantajille, niin nyt kyseessä onkin sitten vain oikeus. Me kaikki tiedetään tällaisia tilanteita, missä tämä oikeasti rysähtää rajusti päälle, kun tästä ei tehty velvoittavaa. Voi olla niin, että työnantaja tuntee jonkun henkilön, joka sitten saattaisi olla pedofiili, ja ei ole koskaan vain käynyt ilmi, että hän on tällainen henkilö, ja se työnantaja ajattelee, kun hän ottaa alle

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

kolmeksi kuukaudeksi vaikka sijaistamaan tai muuta, että kyllä minä tämän Pertin tai tämän Leenan tunnen oikein hyvin eikä se ikinä voisi mitään tehdä, että tänne vain töihin, mutta tässä syntyy just se tilanne, että kun ei ole velvollisuutta, niin luotetaan, ja silloin kun me ollaan tekemisissä lasten kanssa, niin silloin me ei voitaisi jäädä tällaisen sokean luottamuksen varaan. Me käsiteltiin tätä hallituksen esitystä lakivaliokunnassa, ja me perussuomalaiset jätettiin vastalause juurikin tähän liittyen, että tästä pitäisi tehdä velvoittava.

Arvoisa herra puhemies! Itse tulen sellaisesta kaupungista, Oulusta, jossa meillä oli järkyttävä seksuaalirikosten sarja, missä ulkomaalaistaustaiset miehet käyttivät hyväksi todella, todella nuoria lapsia, ja meillä Oulussa on ollut tällaista, että niin naiivisti ollaan tehty tätä työtä päiväkodeissa ja muualla, että ollaan siis viety turvapaikanhakijoita sinne, jotta nämä lapset avartaisivat sydäntään ja olisivat monikulttuurisempia ja suvaitsevaisempia. Me otetaan aikuisia miehiä tänne päiväkoteihin, ja me ei siis tiedetä mitään näistä miehistä, jotka sinne tulevat, ei yhtään mitään. [Mika Niikko: Aivan käsittämätöntä!] Osa saatetaan olla ihan aidon hädän varassa, mutta valitettavasti Migrin tilastojen valossa me nähdään, että esimerkiksi 2015 jälkeen tulleet turvapaikanhakijoin, tai voitaisiin kutsua siirtolaisten, osalta 70 prosenttia ei saanut myönteistä päätöstä — 70 prosenttia. On puhuttu siitä, kuinka osa näistä ihmisistä, jotka lähtivät siirtolaisvyöryn aikana liikenteeseen, tuli suoraan vankiloista. Heidät vapautettiin ja he lähtivät liikenteeseen, osa lähti paremman elämän perään, osa taas lähti Facebookissa olleitten mainosten perusteella: kuinka Suomessa on vaaleita naisia, ja se on luvattu maa — aivan järkyttäviä asioita. Näitä ihmisiä, joista me ei todella tiedetä yhtään mitään, me ei voida tietää, jo kierrätetään tällaisissa paikoissa, missä ollaan töissä lasten kanssa, ja he pääsevät siellä tutustumaan ja vaihtamaan Snapchateja ja niin edelleen. Tämä on todella naiivia, tämä politiikka, mitä me ollaan harrastettu. Silloin kun ollaan tekemisissä lasten kanssa, niin meidän pitää oikeasti olla todella vastuullisia silloin, kun me näitä päätöksiä tehdään.

Arvoisa herra puhemies! Olen todella pettynyt siihen, että me ei saatu tätä velvoittavuutta tähän, ja tässä kun edustaja Kontula aikaisemmin puhui siitä, että kyllä me tämän jälkeen, kun nyt tämä yksi muutos saadaan, sitten voidaan katsoa niitä vaikutuksia ja sen jälkeen voidaan tehdä uusia muutoksia, niin me kyllä tiedetään se jo ennakoon, mitä tilanteita tämä mahdollistaa. Ei ole olemassa mitään syytä, miksi tätä muutosta ei oltaisi voitu tehdä kerralla. Me tiedetään se jo. Eli se ei ole yksinkertaisesti mikään peruste, että ensin pitää katsoa vaikutuksia. Kuinka monta lasta siinä pitää tulla ensin hyväksikäytetyksi, että katsotaan, että jaa, no ei tämä ongelma tällä korjaantunut, että näköjään tällä ei ollutkaan tarpeeksi suuri pelotevaikutus. Jokaisen lapsen elämä on arvokas, ja jokaisen lapsen puolesta tällainen päätös kannattaa ehdottomasti tehdä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kontula.

16.35 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Pyrin vastaamaan kysymyksiin.

Ensinnäkin edustaja Niikko kysyi, ketä tämä nyt koskee. En tiedä, milloinka minun tehtäväkseni on tullut lukea paperissa selvästi lukevia asioita edustajille, jotka ovat lukutaitoisia, mutta otetaan kuitenkin: työnantajia, työnantajaan rinnastettavia tahoja eli siviilipalveluskeskuksia ja työ- ja elinkeinoviranomaisia, viranomaisia, kuntia ja kuntayhtymiä, eli

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

työnantajat on siellä yksi, joka on mainittu. Ja myös kirkko on työnantaja silloin, kun se on tämän lain tarkoittamassa merkityksessä.

Edustaja Niikko esitti myös, että lasten kiireapua tekevät keikkailijat voivat tilata rikosrekisteriotteen puolen vuoden välein etukäteen sitä varten, että ovat sitten kelpoisia hoitamaan tehtäviä. Kyllä, näin. Mutta jos esimerkiksi minun lapseni tarvitsee hoitoa nyt, koska minä sairastun äkillisesti — vaikkapa katkaisen jalkani ja joudun sairaalaan — niin minä todennäköisesti haluan mieluummin hänelle hoitajaksi lähipiiristä jonkun tutun, jonka lapsi tuntee valmiiksi, ja tämä tuttu todennäköisesti ei ole missään keikkapoolissa tai ei ole tilannut rekisteriotetta etukäteen. Mutta mikäli minä maksan hänelle palkkaa siitä, että hän hoitaa minun lapsiani minun sairastumiseni aikana, [Mika Niikon välihuuto] niin hänellä pitäisi olla se rikosrekisteriotte, tai sitten lapsi on hoitamatta sen viikon tai kuukauden riippuen siitä, mistä maasta se rikosrekisteriotte hommataan, jolloinka hän on kelvollinen hoitamaan minun lastani — esimerkiksi opiskeleva siskontyttäreni, jolla ei välttämättä ole lastenhoitokeikkoja muuten mutta joka tässä tilanteessa olisi valmis tulemaan paikkaamaan. Eli tämä laki ei koskisi vain päiväkoteja ja kouluja, vaan se koskisi myös niitä kotitalouksia, joissa työnteko on harvinaista, satunnaista ja pyrkii usein paikkaamaan sellaisia tilanteita, jotka tulevat aika yllättäen vastaan.

Edustaja Laiho pohti tässä, että eikö pitäisi katsoa, miksi se rikosrekisterin saaminen kestää niin pitkään. No, kyllä pitäisi katsoa, mutta se ei ole valiokunnan tehtävä sitä katsoa, ja senpä takia valiokunta tässä mietinnössään toteaaakin, että eiköhän hallituksen pitäisi sitä katsoa. Oletan itse, että EU-tason rikosrekisteriotteen saaminen ei tule pelkästään kansallisilla toimilla hirvittävästi tästä nopeutumaan lähiaikoina. Mutta siis selvitettävissä, totta kai.

Edustaja Laiho myös pohti, miksi tämä ei ollut lausunnolla sote-valiokunnassa. No, se syy oli se, että kukaan puhemieshistoriassa tai tässä salissa, myöskään edustaja Laiho, ei esittänyt sitä lausunnolle sote-valiokuntaan, jolloinka sitä ei sinne lähetetty.

Edustaja Tynkkyselle... [Puhemies koputtaa] — Anteeksi, puhemies, jatkan vielä hetken. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Olkaa hyvä, sitten tulkaa tänne pömpeliin jatkaamaan.

Niin, arvoisa puhemies, kun näitä kysymyksiä nyt tuli.

Edustaja Tynkkyselle, joka täältä vaati aivan oikein, että porsaanreikiä ei tulisi jättää: Oletteko, edustaja Tynkkynen, tietoinen, että molemmissa vastalauseissa, joita oman puolueenne edustajat jättivät, on aivan valtavia porsaanreikiä? Siellä on muun muassa sellainen porsaanreikä, että kun henkilö on kerran työpaikan saanut, niin hänen ei tarvitse rikosrekisteriotetta näyttää eikä häneltä sitä enää kysyä. Eli vaikka hän olisi päiväkodissa 40 vuotta töissä, niin jos hän on sinne sisään tullessaan näyttänyt puhtaat paperit, niin sen jälkeen voi tulla rikostuomioita kuinka monta vain, [Mika Niikko: Missä siellä niin lukee?] ja laissa ei ole mahdollisuutta tätä rikosrekisteriotetta selvittää tänä aikana. Tämä on asia, joka tuli valiokuntakuulemisissa esiin kummassakin asiaa käsitelleessä valiokunnassa. Mutta ei ollut niin suuri huoli, että se olisi yltänyt vastalauseisiin asti. Jos halutaan välttää porsaanreikiä — mistä olen samaa mieltä edustaja Tynkkysen kanssa — niin ehdottomasti pitäisi sitten ottaa ensin ne isot porsaanreiät ja miettiä niitä vähän pienempiä sitten sen jälkeen. [Mika Niikon välihuuto — Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Jos ollaan ylipäätään sitä mieltä, että rikosrekisteri on paras keino suojella lapsia — minä en ole tästä lainkaan vakuuttunut, minä pystyisin sosiologisin perustein mainitsemaan lukuisia muita vähintään yhtä tähdellisiä — niin silloin nimenomaan kannattaisi vaatia sitä, että tämä asia käsitellään kokonaisuudessaan, eikä keskittyä vaatimaan yhden säädön muuttamista toiseen asemaan, niin kuin valiokunnan enemmistö tässä kohtaa tekeekin.

Mitä tulee Oulun kunnallispoliittikkaan ja sen mahdolliseen naiiviuteen, niin siihen valiokunnan puheenjohtajana minulla ei ole kompetenssia kommentoida.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Tynkkynen.

16.40 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Edustaja Kontula on kokenut valtiopäivänainen ja omaa kyllä täällä hyvän retoriikan, jolla pystyy ohittamaan niitä keskeisiä kriittisiä kohtia, mitä olemme arvostelleet. Esimerkiksi jos on niin, että tämä rikosrekisteriotteen tilaaminen ei ole riittävän hyvä keino puuttua tähän ongelmaan ja teillä on paljon muita — sosiologian puolesta, osaamisen puolesta, teillä on tiedossa paljon muita — hyviä keinoja, niin sitten varmaan ihmettelen, minkä takia yleensäkin hallitus lähti tämmöistä esitystä tekemään, että annetaan se oikeus työnantajalle myöskin alle kolmen kuukauden työsuhteisiin. Itse näkisin, että tämä tarve yleisesti ottaen on lähtenyt siitä, että nähdään, että tällä on merkitystä asian kannalta.

Edustaja Kontula tässä aikaisemmin puhui siitä, että lapsilla on myöskin oikeus hyvään hoivaan. Se tarkoittaa sitä, että jos esimerkiksi päiväkodissa tai koulussa joku opettaja sairastuu, niin silloin lapsia ei voi jättää hoitamatta vaan heille pitää saada joku henkilö, joka sitä työtä lasten parissa tekee. Sen vuoksi nähtiin ongelmallisena, että olisi velvoittavaa saada tältä henkilöltä, joka tulee sijaistamaan, rikosrekisteriote. Mutta tämä on täysin järjestettävissä. Se, että kyseessä on velvoittavuus, ei tarkoita sitä, että tarvitsisi olla tunnin sisään se rikosrekisteriote. Voidaan myöskin tehdä niin, että se velvoittavuus tarkoittaa sitä, että jos sitä rikosrekisteriotetta ei nyt tällä minuutilla, kun hälytetään töihin, ole teknisesti vain mahdollista saada, niin lapsia ei jätetä hoitamatta, mutta se velvoittavuus koskee sitä, että mahdollisimman pian, esimerkiksi viikon kuluessa tai niin edelleen, se on jälkikäteen toimitettava, mikä tarkoittaa sitä, että sellainen työntekijä, jolla saattaisi olla vääränlaista taipumusta lapsia kohtaan, tietää, että vaikka hän menee töihin, niin hän joutuu kuitenkin jälkikäteen toimittamaan tämän rikosrekisteriotteen. Sen vuoksi tämä myöskin varjelee omalla tavallaan niitä lapsia, jos olisi tämäntyyppinen henkilö kyseessä, eli tällä olisi myöskin ennalta ehkäisevä vaikutus. Nämä asiat voidaan järjestää, jos vain halutaan.

Sen lisäksi kannatan lämpimästi sitä, että tätä rikosrekisteriotteen tilaamista, tätä menettelyä, sähköistetään ja sitä kautta tehdään siitä helpompaa, jotta voidaan hyvin nopeassakin tilanteessa sitten reagoida siihen, jos tarvitaan työntekijöitä sijaistamaan.

Meidän tehtävämme täällä eduskunnassa on mahdollistaa se, että lapset voivat olla turvassa, ja siksi kehotan kyllä siihen, että tällaiset porsaanreiät tukitaan lopullisesti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laiho.

16.43 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan velvoittavalla mallilla eli niin, että velvoitettaisiin hankkimaan tämä rikosrekisteriote myös alle kolmen kuukauden työsuhteissa, ei olisi käytännössä vaikutusta hallituksen esi-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

tyksessä esitettyihin taloudellisiin vaikutuksiin. Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuva työ-
määrän lisäys on arvioitu myös velvoittavassa tilanteessa oletuksella, että lakia soveltavat
työnantajat tulisivat soveltamaan ehdotettua mahdollisuutta mahdollisimman laajasti.

Valiokunnan kuulemista asiantuntijoista velvoitetta ovat pitäneet perustelluimpana
vaihtoehtona Lastensuojelun Keskusliitto, lapsiasiavaltuutettu, Seure Henkilöstöpalvelut,
Vammaisfoorumi sekä rikos- ja prosessioikeuden professori Matti Tolvanen. Tässä sivuu-
tetaan merkittävät lasten edun valvojat tässä maassa ja selitetään asiaa erilaisilla käytän-
nön järjestelyjen hankaluuksilla. Minusta se on itse asiassa aika häpeällistä eduskunnan
työtä, ettei voida huomioida meidän heikoimpien tilannetta ja yrittää suojella heitä parhaal-
la mahdollisella tavalla.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtaja Kontula nosti esille myös sen por-
saanreiän, että meillä voi olla töissä henkilöitä, joilta ei ole rikosrekisteriotetta tarkistettu.
Tämä on aivan totta, ja tämä on yksi kohta, mihin pitäisi myöskin puuttua. Jos olette luke-
nut tarkoin ne lakialoitteet, mitä valiokunnassa otettiin myös käsittelyyn, siellä oli se mi-
nun lakialoitteeni ja sitten oli edustaja Koulumiehen lakialoite, joka tarttui nimenomaan tä-
hän asiaan, että pitäisi tarkistaa myös määräajoin työssä olevilta työntekijöiltä rikosrekis-
teriote. Eli kyllä se on tuotu jo valiokunnan tietoon, mutta siihen ei valitettavasti ole valio-
kunnassa puututtu. Sekä nämä lyhytaikaiset työsuhteet että määräaikaiset tarkistukset,
mikä se väli nyt sitten onkaan, olisi kyllä perusteltua saada meidän lasten turvallisuuden
varmistamiseksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kontula.

16.46 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Tynkkyselle: myös puolisoni al-
kaa aina valittaa retorisista taidoistani, kun jää argumenteissa häviölle.

Valiokunnan mietinnössä ja kuulluissa asiantuntijalausunnoissa käydään kuitenkin läpi
lukuisia keinoja, joilla lasten turvallisuus olisi parannettavissa nykytasosta. Osa näistä kei-
noista liittyy suoraan rikostaustan selvittämiseen ja lapsiin kohdistuvien rikosten eh-
käisyyn, mutta niihin keinoihin kuuluu myös esimerkiksi lapsivaikutusten arviointi, lasten
perusoikeudet etualalle laittava päätöksentekotapa. Ja juuri nämä ovat niitä asioita, joita
tätä esitystä laajennettaessa täytyy tehdä, jotta me pystytään tekemään järkeviä, tietopoh-
jaisia, mietittyjä ratkaisuja.

Valiokunta voi kyllä tehdä isojakin muutoksia hallituksen esityksiin, ja historiallisesti
silloin tällöin näin on käynytkin, mutta silloin kun hallituksen esityksestä puuttuu lapsivai-
kutusten arviointi — ja kaikki, muun muassa edustaja Laihon mainitsevat lasten edunaja-
jat, jotka tästä velvoittavuudesta puhuivat, puhuivat myös tästä lapsivaikutusten arvioin-
nista, sen tähdellisyydestä ja tästä lapsimyönteisestä, lapset edelle asettavasta ajattelusta —
niin silloin järkevämpi lähestymistapa on sellainen, että katsotaan tätä asiaa nyt rauhassa
kokonaisuutena eikä tehdä valiokunnan kokouksissa niitä linjauksia, joita kaikkien mei-
dän kuulemien asiantuntijoiden mielestä pitäisi tehdä mieluummin niiden lapsivaikutuk-
sien arviointien pohjalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja yleiskeskustelu... jatkuu. — Edustaja Tynkkynen.

16.48 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Olen vielä aika kokematon
kansanedustaja — ensimmäistä kautta vasta mennään, toista vuotta — mutta tähän men-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

nessä olen kuitenkin ymmärtänyt niin, että kun valiokunnassa tehdään näitä vastalauseita, niin vaikka ollaan joitain tiettyjä periaatteellisia linjauksia vastaan, se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että näin yleisesti ottaen sitten olisimme välttämättä sitä kokonaista mietintöä vastaan. Ei ole vain yksinkertaisesti järkeä kopioida kaikkea sitä tekstiä, mikä siellä on, vaan lyhyesti sitten kiinnitetään huomiota tiettyihin asioihin. Ja näin on esimerkiksi tämänkin mietinnön kohdalla, totta kai me perussuomalaiset isoilta osin nimenomaan yhdymme siihen. Me ajatellaan, että tämä totta kai vie meitä parempaan suuntaan lasten suojelemiseksi, mutta se, että kaikkea ei ole nostettu esimerkiksi vastalauseeseen, ei tarkoita sitä, että olisimme sitten eri mieltä näistä asioista.

Toki minua voi aivan hyvin kritisoida ja korjata, jos tämä menettely ei eduskunnassa tämmäntyppinen ole, mutta todellakin isoilta osin olemme mietinnön kanssa muuten samaa mieltä, ja niihin loppuihin porsaanreikiin, mitä löydetään, on syytä puuttua. Olen myöskin sitä mieltä, että totta kai, ihmeessä, se, että yhden kerran on toimitettu rikosrekisteriote, kun toimitaan lasten parissa, ei tarkoita sitä, että tulevaisuudessa näin ei tarvitsisi tehdä. Että tämänkin osalta varmasti tarvitaan vielä tiukempaa säätelyä. Kannatan lämpimästi sitä, että otetaan tietyn välein myöskin tämä tarkasteluun, koska ihmisen mielihän voi paatua ja muuttua matkan varrella. — Näin. Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laiho.

16.50 Mia Laiho kok: Kiitos, puheenjohtaja! Kun tässä nousi vielä esille, mitä asioita voidaan tehdä valiokunnassa, niin tämä on hyvä kuulla, puheenjohtaja Kontula, että tämä on liian iso asia tehtäväksi valiokunnassa, ja sen me varmasti muistamme myös tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, kun sote-lakiesityksiä käsittelemme. Mutta kun tästä asiasta lähetekeskustelussa mainitsin, niin ministeri Haatainen silloin sanoi, että tämä on täysin valiokunnan ratkaistavissa: jos sitä halutaan laajentaa velvollisuudeksi, niin se on valiokunnan päätettävissä. Kyllä tämä ministerin viesti oli se, että valiokunta voisi sen tehdä, jos näkee sen tarpeelliseksi, mutta valiokunta ei nähnyt tarpeelliseksi suojata lastemme turvallisuutta tässä asiassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kontula.

16.51 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Keskustelusta päätellen, että vähän on vielä epäselvyyttä siitä, mitä valiokunta itse asiassa ehdottaa lausumissaan eduskunnalle päätettäväksi, joten lukaisen nämä lausumaehdotukset vielä:

1. ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti selvittämään ja arvioimaan kokonaisvaltaisesti lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseen liittyvää lainsäädäntöä ja sen uudistamistarpeita, erityisesti mahdollisuuksia laajentaa rikostaustan selvittämismahdollisuutta ja nopeuttaa rikosrekisteriotteen saamista, sekä tarvittaessa valmistelemaan asiaa koskevat lainsäädäntöehdotukset.”

2. ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto kiinnittää asianmukaista huomiota lasten turvallisuuteen ja perusoikeuksien toteutumiseen silloin, kun kyse on henkilöiden soveltuvuudesta työskentelemään lasten kanssa, ja asiaa koskevissa tulevilla lainsäädäntöhankkeissa laatii lapsivaikutusten arvioinnin, joka sisällytetään osaksi hallituksen eduskunnalle antamia esityksiä.”

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Käytännössä se, mitä tässä salissa on vaadittu, että nyt pitäisi tehdä, on tässä. Se on vain annettu valtioneuvoston tehtäväksi valmistella, koska siellä on jo valmisteluresurssit, että se pystytään kokonaisvaltaisesti hoitamaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Tynkkynen.

16.52 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Edustaja Kontulalle: kyllä, juuri näin kuten luitte, mutta tässä nyt ohitettiin se kritiikki, mitä tässä yritimme esittää. Eli tällä kun muutetaan tätä lakia, niin täällähän ei pyydetä selvitetäväksi sitä, että olisi oikeus saada se rikosrekisteriote, vaan tämä linjataan jo suoraan tänne paperiin tässä pykälämuutoksella, että tarkoitettulla kunnalla blaa blaa blaa on oikeus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi enintään kolme blaa blaa blaa. Eli siellä siis toisin sanoen tehdään jo tämä, mutta sitten sen velvoittavuuden osalta tämä menee sitten sinne selvitykseen. Ja kun me hallettiin nimenomaan sitä, että tämä saataisiin jo tänne pykälään.

Nyt minun mielestäni kokoomuksen edustaja Laiho käytti tässä äsken erinomaisen puheenvuoron. Itse esimerkiksi en tiennyt sitä, että työministeri Haatainen on jo lausunut ääneen, että valiokunta halutessaan olisi voinut tämän suoraan linjata, ja ehkä haluaisin tässä kohtaa kysyä valiokunnan puheenjohtajalta: Oliko teidän mielestänne siis ministerin lausunto väärä? Että valiokunta ei olisi voinut näin isoa päätöstä tehdä, kun se päätöksen jo teki siitä, että on oikeus, mutta ei olisi voinut tehdä päätöstä siitä, että on velvollisuus, vaan tämä olisi ollut liian iso asia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kontula.

16.54 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Valiokunnalla on valtuus esittää eduskunnalle, mitä se haluaa, ja ministerin tehtävä on sanoa, kun häneltä kysytään, voiko näin tai noin tehdä, että se on eduskunnan päätettävissä — koska näin se muodollisesti on. Mutta järkevää ei ole tehdä niin isoja muutoksia, että niiden vaikutuksia ei pysty arvioimaan, vaan järkevää on ensin katsoa, mitä vaikutuksia jollakin muutoksella on, niin pitkälle kuin se nyt ylipäättään voidaan tietää. Poliitiikka on tulevaisuustiedettä, epävarmuustiedettä. Koskaan ei voi olla varma, mutta kyllä ne vaikutusarvioinnit nyt yleensä tupataan tekemään ennen kuin lähdetään tekemään jotain muutosta. Ja tässä kohtaa oli oletettavissa, että tällä muutoksella olisi merkittäviä vaikutuksia, niin että siihen ei valiokunnassa haluttu lähteä, vaan sen sijaan veloitettiin valtioneuvosto selvittämään asiaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen.

16.55 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Arvoisa herra puhemies! Pitäisi varmaan mennä tuonne pönttöön, kun näin yksinkertaiselle miehelle on vaikeata laittaa tuo mikki päälle.

Tässä nyt tulee hieman sellainen mielikuva, että ikään kuin hallituksen äänellä, jota käyttää siis tässä asiassa tietenkin ministeri Haatainen, itse asiassa on kipattu eduskunnan niskaan tämä vastuu tästä päätöksestä, periaatteellisesta linjauksesta, että onko kyse oikeudesta vai velvollisuudesta selvittää alle kolmen kuukauden työsuhteissa tämä rikosrekisteriote työntekijästä, vaikka Suomessahan ymmärtääkseni se menee niin, että hallitus val-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

mistelee huolellisesti esitykset ja ottaa kaikki asiat huomioon. Ja nyt sitten edustaja Kontulan ja valiokunnan puheenjohtajan huomion perusteella tulkitsin näin, että tässä ministeri olisi ikään kuin puhunut vähän ikävästi niin, että koette, että hänkin tietäisi, että näin ei kannattaisi tehdä, mutta nakkaa tämän vain sillä teknisellä syyllä, että no näin teknisesti voitte tehdä. Tässä tietenkin tietynlainen epäilyksen varjo äsken heitettiin ministerin päälle.

Mutta en näe kyllä mahdottomana, että tämä hallitus voisi vielä niin tahtoessaan tuoda uuden esityksen, jossa korjattaisiin tämä porsaanreikä ja myöskin ne muut, mitä tässä hyvän keskustelun aikana edustajat ovat tuoneet esille. Ei ole mitään järkeä, että jos me tiedetään jo mahdollisista tulevista ongelmista — tai eivät ne nyt mahdollisia ole, vaan ne ovat jo ihan selviä ongelmia — niin miksi näitä ei korjattaisi heti. Näkisin, että sellaiset lait, jotka koskevat nimenomaan lapsia, heidän turvallisuuttaan, heidän suojeluaan, ovat kyllä kovin ensisijaisia, koska kyseessä ovat kaikista heikoimmassa asemassa olevat ihmiset tässä yhteiskunnassa ja heidän etuaan meidän kansanedustajina pitää puolustaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laiho.

16.57 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Haluan vielä tarttua tähän vaikutusarviointien puutteeseen, mihin puheenjohtaja Kontula viittasi. Meillä tällä käsitellään paljon lakiesityksiä, ja olemme todenneet monissa kohti, että vaikutusarvioinnit ovat puutteellisia, mutta silti lakiesityksiä viedään eteenpäin jatkuvasti, puutteellisilla vaikutusarvioinneilla.

Nyt tässä kohtaa, kun on kyse lapsista ja puhutaan rikosrekisteriotteen vaatimuksesta alle kolmen kuukauden työsuhteissa, kysynkin, miksi meidän pitäisi tästä tehdä lapsivaikutusten arviointi. Eikö se ole aivan selvää, että se lisää turvallisuutta ja ehkäisisi lapsiin kohdistuvia rikoksia? Ei tätä tarvitse erikseen selvittää. Se on sitten toinen asia, priorisointi, jos nähdään, että pitää selvittää, miten saadaan joku jono purettua jossain rikosrekisteriotekeskuksessa, miten he selviävät tehtävistään. Se on kyllä sitten hallituksen tehtävä osoittaa ne resurssit sinne, niin että siitä selviydytään. Meidän tehtävämme on tehdä sellaisia lakeja, jotka suojaavat heikommassa asemassa olevia ja lapsia hyväksikäytöltä, ja tässä olisi siihen ollut tilaisuus.

Ja yhdyin kyllä tässä edustaja Tynkkysen puheenvuoroon, että toivottavasti hallitus nyt tuo sitten pikaisella aikataululla tänne lakiesityksen, jossa tästä velvoittavuudesta säädetään. Mutta kyllähän tämä varsin pieneltä asialta tuntuu, niin etteikö se olisi tässä samassa yhteydessä voitu tehdä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kontula.

16.59 Anna Kontula vas: Niin, arvoisa puhemies, edustaja Laiho kysyi, miksi pitäisi tehdä lapsivaikutusten arviointi. No esimerkiksi siksi, että kaikki ne asiantuntijalausunnat, joihin edustaja Laiho itse tässä hetki sitten viittasi ja jotka nimeltä mainitsi, muistuttavat myös osaltaan siitä, että lapsivaikutusten arviointi pitää tehdä — olisi pitänyt tehdä jo tässä hallituksen esityksessä, mutta ehdottomasti, kuten valiokuntakin toteaa, se tulee jatkossa tehdä niissä jatkoesityksissä.

Ei ole olemassa pieniä asioita silloin, kun puhutaan lasten turvallisuuteen liittyvistä järjestelyistä. Ja silloin kun säädetään kokonaista satojatuhansia työntekijöitä käsittävää valtavaa lainsäädäntökenttää, ei sinne lähdetä sohlaamaan sillä perusteella, että kun minulla

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

on nyt itselläni niin vahva näkemys tästä asiasta, niin minä en tarvitse mitään vaikutusarviointia tähän taustalle. Kyllä ne hommat pitää hoitaa tässäkin talossa kunnolla, niin kuin missä tahansa muussakin työpaikassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen.

17.00 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä nyt ei yksinkertaisesti ole kyse siitä, että tässä lähdettäisiin jollain fiilispohjalla ”sohlaamaan” ja tekemään asioita, mitkä tuntuvat oikeilta, ja jätettäisiin huomiotta täysin, mitä asiantuntijat ovat sanoneet ja kuinka pitäisi olla lapsivaikutusarviot kunnossa ja niin edelleen.

Tämä on loppupeleissä hyvin yksinkertainen ja periaatteellinen asia. Tämä on arvokysymys, joka perustuu sellaiseen työhön ja niihin arviointeihin, mitä aikaisemmin on tehty. Siis aikaisemmin on jo päätetty siitä, että rikosrekisteriote pitää tietyissä olosuhteissa toimittaa, jotta suojattaisiin lapsia, ja nyt on vain kyse yksinkertaisesti siitä, kuinka paljon ja kuinka velvoittavasti tätä periaatetta laajennetaan eli kuinka pitkälle sitä porsaanreikää, mitä aikaisemmin ollaan päätetty, että lähdetään tukkimaan, tukitaan nyt sitten tällä kertaa. Näin ollen tätä työtä on jo aikaisemmin tehty ja on tultu siihen johtopäätökseen, että kyllä, lapsia pitää suojella niin, että tämä on tämmöinen ennalta ehkäisevä periaate ja pykälä, joka suojaa, kun ihmiset tietävät, että he joutuvat toimittamaan sen rikosrekisteriotteen. Että on monia kysymyksiä täällä eduskunnassa, mitä varmasti voitaisiin pallotella mennessä ja tullen, mutta tässä on sellainen, jossa on hyvin selkeät periaatteet.

Sitten vielä sanon, että kun tämä on selkeydessään niin todellakin simppele asia, mutta vaikka esimerkiksi sen elpymispaketin käsittelyssä peräänkuulutettiin moneen kertaan, missä ovat vaikutusarviot niitten rahojen perään, mitä käytetään siihen, niin eipä kuulunut oikein, missä ne vaikutusarviot. Mutta sitten tällaisen asian kohdalla, joka periaatteellisesti on hyvin yksinkertainen, nyt lähdetään sitten, että ei voitaisi ottaa tätä velvoittavuutta mukaan sen vuoksi. Kyllähän tämä yksinkertaisesti vain ihmetyttää todella paljon. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työterveyshuoltolain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 259/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 10/2021 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskusteluun, edustaja Laiho.

Keskustelu

17.03 Mia Laiho kok: Arvoisa herra puhemies! Käsiteltävänä olevan esityksen mukaan ehdotetaan muutettavaksi työterveyshuoltolakia työterveyshuollon ammattihenkilön määritelmän osalta niin, että työterveyshuoltolaissa työterveyshuollon toteuttamiseen vaaditta-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

van koulutuksen suorittaneista fysioterapeuteista tulisi työterveyshuollon ammattihenkilöitä, kun he ovat nyt asiantuntijoita. Tämä on kannatettava esitys.

Esityksen puutteena on kuitenkin se, ettei tässä esityksessä muuteta samalla myös työterveyspsykologin statusta. Molemmat ammattiryhmät toimivat olennaisena osana moniammatillista tiimiä, ja samanarvoinen ammattihenkilön määritelmä on perusteltu sekä työfysioterapeutille että työpsykologeille. Työfysioterapeutteja koskevan lakimuutoksen jälkeen työterveyspsykologit jäisivät ainoana isona ammattiryhmänä asiantuntijan rooliin työterveyshuollossa. Molemmat ryhmät ovat tärkeitä työhyvinvoinnin parantamisessa ja sairauspoissaolojen ehkäisemisessä sekä työkyvyn edistämässä. Heidän työllään on merkittävä kansantaloudellinen merkitys. Samaan aikaan mielenterveyteen liittyvät taloudelliset ja inhimilliset kustannukset työelämässä ovat kasvussa.

Mielenterveysongelmat ovat työurien ja hyvinvoinnin suurin uhka Suomessa. Mielenterveysongelma on merkittävin lyhyttä työuraa ennustava tekijä. Psykologeilla on runsaasti ammattitaitoa työpaikkaselvityksissä ja psykososiaalisten riskien tunnistamisessa. On tärkeää edistää lainmukaisen työterveyshuollon toteuttamista kaikilla työpaikoilla ja kiinnittää erityinen huomio moniammatillisen yhteistyön toteutumiseen työkyvyn sekä työterveyshuollon tarpeiden arvioinnissa ja hoidon seurannassa. Kokoomuksen mielestä hallitus ei ole huomioinut riittävästi työpsykologien merkitystä työntekijöiden mielenterveyteen ja sen taloudellisia inhimillisiä kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2019 mielenterveysperusteisesti myönnetty eläkkeet, 33 prosenttia, nousivat ensimmäistä kertaa ohi tuki- ja liikuntaelinsairauksien, 31 prosenttia, työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syistä. Nykypäivän työ on myös muuttunut siten, että sen henkinen kuormitus on korkeampaa kuin koskaan aiemmin. Siksi on kannatettavaa, että myös työterveyspsykologit fysioterapeuttien lisäksi määriteltäisiin työterveyshuollon ammattihenkilöiksi. Itse asiassa en ymmärrä, miksi tätä asiaa ei voitu korjata sosiaali- ja terveysvaliokunnassa samassa yhteydessä, kun työfysioterapeutit saivat tämän aseman. Tämä olisi ollut helposti tehtävissä, mutta hallituspuolueet sen estivät. Mielenterveysongelmat ovat jatkuvassa kasvussa, ja niissä on parannettava hoitontäytä, ja on parannettava niihin puuttumista. Työterveyspsykologi on yksi tärkeä osa sitä linkkiä.

Kokoomus on nostanut esille myös terapiatakuun tärkeyttä, jotta jokainen mielenterveysongelmista kärsivä saa riittävän avun sujuvasti ja tiettyssä ajassa. Meidän yhteiskuntana pitää pystyä takaamaan hoitontäytä myös psyykkisissä ongelmissa.

Olemme esittäneet pykälämuutosta jo aikaisemmin psykologin liittämiseksi tähän pykälään, mutta sen hallituspuolueet tosiaan salissakin äänestivät kumoon. Mutta tässä esitämme vastalauseen lausumaehdotuksena, että eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan esityksen, jossa muutetaan työterveyspsykologin asema asiantuntijasta työterveyshuollon ammattihenkilöksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Sjöblom.

17.07 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Kannatan tätä edustaja Laihon esitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 79/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2021 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskusteluun, edustaja Kauma.

Keskustelu

17.08 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että viimeinkin nyt saadaan tämä tapahtuma-alaa koskeva tapahtumatakuu tänne eduskunnan täysistuntoon käsittelyyn ja viime metreille, jotta asiaa päästään myöskin ihan käytännön tasolla sitten soveltamaan ja tapahtuma-alan toimijat saavat lisää turvallisuutta suunnitelmiinsa järjestää tapahtumia.

Kokoomus on esittänyt tähän muutamia lausumaehdotuksia, ja luen ne tässä. Näitä on kaikkiaan kuusi kappaletta.

Ensimmäinen niistä kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että myös ympärivuotiset ja säännöllisesti järjestettävät tapahtumat luetaan tapahtumatakuun tuen piiriin.”

Kohta 2: ”Eduskunta edellyttää, että toimijoiden saaman tuen enimmäismäärä nostetaan 1,8 miljoonasta eurosta 10 miljoonaan euroon Euroopan unionin valtiontukisääntelyn mahdollistamissa puitteissa.”

Kohta 3: ”Eduskunta edellyttää, että tuen piiriä laajennetaan toimijoihin, jotka ovat arvonlisäverovelvollisuuden ulkopuolella.”

Kohta 4: ”Eduskunta edellyttää, että suurten musiikkifestivaalien järjestäjille, jotka ovat jo ennen tapahtumatakuun voimaantuloa peruneet kesän 2021 tilaisuudet, varmistetaan tuet samaan tapaan kuin vuonna 2020.”

Kohta 5: ”Eduskunta edellyttää, että tapahtumatuki kattaa myös tapahtumien ennakkovalmisteluista syntyneet ja todennettavissa olevat kustannukset.”

Ja lausuma 6: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee ja tuo ripeästi eduskunnalle kustannustuki V:n, joka kohdistuu syyskaudelle 2021.”

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sankelo.

17.10 **Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kauman tekemiä erinomaisten hyviä lausumaehdotuksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sjöblom.

17.10 **Ruut Sjöblom kok:** Arvoisa puhemies! Tapahtuma-ala kuuluu koronaviruksen suurimpiin kärsijöihin, ja alan toimintaedellytykset ovat olleet jo pitkään käytännössä mahdottomat, kun yleisötapahtumia ei ole pandemian vuoksi voitu järjestää. Tämän seurauksena

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

suuri joukko suomalaisia on menettänyt toimeentulonsa ja mahdollisuuden harjoittaa elinkeinoaan.

Tapahtuma-ala on maassamme jo itsessään hyvin merkittävä työllistäjä. Kun tähän lisätään alan työllistämät alihankkijat ja muut siihen sidoksissa olevat toimijat, käyvät tapahtumien lamaantumisen taloudelliset ja inhimilliset kustannukset yhteiskunnallemme lohduttoman suuriksi.

Hallitus on ollut kyvytön vastaamaan tapahtuma-alan ahdinkoon. Rajoitukset ovat olleet epäjohtonmukaisia ja huonosti kohdennettuja. Alalle kohdistuvien tukien säätäminen on ollut pahasti myöhässä, vaikka sen vaikea tilanne on ollut tiedossa jo pitkään, samoin kuin se, että alan toimintaedellytykset palaavat hitaammin ennalleen. Luottamus tulevaisuuteen on hyvin heikoissa kantimissa, eikä hallitus ole millään tavoin onnistunut sitä toimillaan vielä lieventämään.

On hyvä, että tämä tukipaketti on saatu vihdoin eduskunnan käsittelyyn. Se ei kuitenkaan korvaa yksinään alan kärsimiä vahinkoja riittävästi, ja jatkotyöhön tapahtuma-alan toimintaedellytysten parantamiseksi on ryhdyttävä heti. Toivon, että hallitus on tähän valmis. Nämä edustaja Kauman esittämät kohdat ovat erittäin tärkeitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kauma.

17.12 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Vielä haluan tuoda esiin sen, että aivan kuten edustaja Sjöblom totesi tuossa edellä, tapahtuma-ala on todella pitkään odottanut omaa alaansa koskevia tukia ja erityistä huomioimista. He olivat ensimmäistä kertaa yhteydessä meihin edustajiin jo yli vuosi sitten siitä huolesta, millä tavalla he pystyvät järjestämään tilaisuuksia kesällä 2020 ja myöhemmin syksyllä ja minkälaisia korvauksia heille sitten voisi tulla siitä, kun näitä ei voida järjestää. Vuosi tähän on mennyt, että tällainen tapahtumatakuu on saatu aikaiseksi. Toki monet heistä ovat saaneet tukia myöskin kustannustukivaihtoehtojen kautta, mutta ne tuet ovat olleet järjestään täysin riittämättömiä. Tätä silmällä pitäen kokoomuksen eduskuntaryhmästä suuri osa allekirjoitti tuossa aikaisemmin keväällä toimenpidealoitteeni, jossa jo peräänkuulutimme tätä tapahtumatakuun tuomista kiiresesti eduskuntaan, eli sekin on sitten ikään kuin tässä samassa yhteydessä käsitelty.

Arvoisa puhemies! Vielä nostan esiin sellaisen asian, joka tuli esiin jo tämän vuoden ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä, ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössäkkin siitä tehtiin suorastaan lausumaesitys, eli siitä, että tekijänoikeustulot pitäisi ottaa huomioon työttömyyskorvauksien suuruutta laskettaessa. Näinhän ei tällä hetkellä ole, mutta ne kuitenkin vähentävät sitten niitä korvauksia, kun niitä maksetaan, kun ne usein tulevat pitkältä aikaväliltä ja takautuvasti. Tämä on sellainen epäkohta, josta puolueet näyttävät olevan aika yksimielisiä tässä eduskunnassa, ja jostakin syystä tätä asiaa ei ole korjattu. Tämä on toki asia, joka on jo monta vuotta odottanut korjaamista. Siihen otettiin kantaa jo vuoden 2017 Anne Brunilan selvityksessä, mutta siitä huolimatta tämä asia vain odottaa korjaamista. Ja koronatilanne ei suinkaan ole se ainoa, johon tämä kohdistuu, vaan tämä on asia, joka on korjattava tämän alan työntekijöiden ja yleensäkin luovan alan työntekijöiden tasavertaisen kohtelun varmistamiseksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sankelo.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

17.14 **Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! Kyllä tämä tilanne on todella haastava ollut monille isoille tapahtumajärjestäjille. Otetaan esimerkiksi vaikka Seinäjoella järjestettävä Provinssi, jonka järjestelyt huhtikuussa sitten järjestäjien mukaan keskeytettiin. Järjestäjä totesi, että otettiin piuha irti huhtikuussa, niin että selvittiin muutaman sadantuhannen euron tappioilla. Ja monet järjestäjät ovat sitä mieltä, että tämä tapahtumatakuukuviohan ei millään enää kerkeä tähän tilanteeseen. Ratkaisut tämän kesän osalta on tehty, ja ne ovat, ikävä kyllä, sen kaltaisia, että millään riskillä, millään tavalla ainakaan Provinssin tyyppisiä tilaisuuksia ei enää tänä kesänä järjestetä.

Vuosi tässä on mennyt, ja näitä on tässä vatuloitu oikein urakalla, niin kuin edustaja Kaumakin totesi. Se, mitä tässä nyt voisi tämän päätöksen ja hallituksen esityksen ohella toivoa, on se ennustettavuus ja selkeys niille toimintatavoille, joilla tapahtumajärjestäjät toimivat. Ja keskeistä on luonnollisesti se, että epidemiatilanne saadaan kuriin — siitähän me olemme kaikki yksimielisiä tässä salissa, että se on se keskeisin tehtävä.

Mutta onhan tässä erikoisia elementtejä myös erilaisten tapahtumien osalta. Esimerkiksi kun mennään tuohon mieliharrastukseeni jalkapalloon, niin nythän on tilanne ollut pitkän aikaa sellainen, että meidän alueella esimerkiksi SJK on pystynyt ottamaan merkittäviä määriä katsojia mutta sitten toisaalta täällä pääkaupunkiseudulla on ollut todella hankala tilanne urheiluseuroilla. Jalkapalloväki kuitenkin muodostaa tämmöisen yhteisen kokonaisuuden, ja me olemme huolissamme siitä, mitä eri puolilla Suomea liigaseurojen ja Ykkösen seurojen osalta tapahtuu. Kyllä tähän pitää nyt nopeasti saada ratkaisut, jotta saadaan pelit pyörimään ja niitä tulevia menestyjiä sitten EM-lopputurnaukseen.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 42/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 5/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kontula.

Keskustelu

17.17 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että luonnontuotekeruualalla aikaisemmin omasääteilyllä sovittuja käytänteitä luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten asemasta tuodaan lakiin. Tavoitteena on ehkäistä hyväksikäyttöä ja parantaa työvoiman saatavuutta. Valiokunta kannattaa näitä muutosesityksiä seuraavien huomioiden:

Ensinnäkin valiokunta pitää hyvänä sitä, että kun nyt lähdetään siitä, että silloin kun työsuhteen ehdot eivät täyty, niin muunlaisin tavoin pyritään varmentamaan sitä, että luon-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

nontuotekeruualalla ei esiintyisi hyväksikäyttöä tai milloin esiintyy, niin siitä seuraisi toimenpiteitä, niin kuitenkin jatkossa, kun mietitään hallitusohjelman mukaisesti työsuhteen tunnusmerkistöä, niin pohditaan myös sitä, missä määrin sitä olisi mahdollista ulottaa myös sellaiseen työhön, joka tässä jää nyt työsuhteen ulkopuolelle. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että jotta tästä säätelystä tulisi tehokasta, niin tarvitaan riittävät resurssit monialaiseen valvontaan.

Valiokunta ehdottaa pieniä pykälätarkennuksia — ne ovat pitkälti teknisiä, niillä pyritään pääsemään lähemmäs sitä tarkoitusta, jota alun perinkin on laissa tarkoitettu — ja esittää, että uudistusta on seurattava tarkoin, koska valittu ratkaisu on melko poikkeuksellinen ja koska kyse on ryhmästä, joka sisältää monia haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, joilla ei väistämättä [Hälinää — Puhemies koputtaa] ole resursseja nostaa mahdollisia epäkohtia itse keskusteluun suomalaisessa yhteiskunnassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Lohi.

17.19 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Pääsääntöisesti olen hyvin tyytyväinen tähän valiokunnan mietintöön ja hallituksen esitykseen, joka tämän mietinnön pohjalla on, mutta haluan nostaa muutamia näkökulmia esille:

On totta, että tällä alalla on ilmaantunut joitakin, voi sanoa, ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäyttöönkin viittaavia tapauksia, [Anna Kontulan välihuuto] ja ne sentyyppiset ovat tietenkin tuomittavia. Siksi on tärkeää, että alan toimijat toimivat, niin kuin pääosa heistä toimiikin, erittäin vastuullisesti, ja on tärkeää sekin, että kun siellä on ollut joitakin väärinkäytöstilanteita, niin ei anneta sen kuitenkaan koko toimialaa tavallaan saastuttaa, vaan että ajateltaisiin, että ne alan pitkäjänteisesti ja vakaasti toimivat yritykset, jotka ovat kehittäneet toimintaa, kyllä kantavat oman vastuunsa ja ovat kantaneet vastuunsa.

Pidän sitä hirveän tärkeänä, että meillä mahdollistetaan myös ulkomaalaisten tulo tänne luonnontuotteita keräämään — käytännössä se tarkoittaa useimmiten marjojen keräämistä — sen takia, että jos näin ei olisi, niin käytännössä meidän teollisuus ei saisi kotimaisia luonnontuotteita käyttöön. Meillä ei valitettavasti löydy suomalaisia nuoria tai vanhempia, jotka näitä näin mittavasti lähtisivät keräämään, ja kun ajatellaan sitä luonnontuotteitten keräämistä ja myyntiä, niin sehän on tänä päivänä säännelty siinä mielessä verotuksellisestikin eri tavalla, että niiden suomalaistenkin, jotka myyvät keräämiään marjoja tai luonnontuotteita laajemminkin, ei tarvitse maksaa siitä veroa; se on verotonta tuloa. Siinä mielessä olisikin ollut erikoista, jos olisi säädetty, että ulkomaalainen henkilö, joka tänne tulee samaa toimintaa harjoittamaan, sitten on vaikka työsuhteessa.

Tämä tarkoittaa myös sitä, että kun näitten luonnontuotteitten hinta muodostuu hyvin pitkälle siitä, minkälainen satokausi tulee, kuinka paljon tuotteita on kerättävänä, on tietenkin tärkeää, että huomioidaan myös ne alan toimijat ja yrittäjät, jotka toimivat vastuullisesti, niin että ei voi olla niin, että ne kantavat kaiken riskin kaikissa tilanteissa, vaan että riski on myös tasapainossa siihen. Hintahan vaihtelee, ja me tiedämme vasta juuri silloin kun marjat alkavat kypsyä, mikä on satoennuste ja minkä verran hinnat vaihtelevat, ja se voi olla vaikka tuplahinta verrattuna edelliseen vuoteen.

Näillä ajatuksilla tämä laki ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö tämän sisällöisenä minusta voidaan hyvinkin hyväksyä. Minusta on ihan hyvä, että siellä on tämä ponsi eli lausuma, jossa edellytetään, [Puhemies koputtaa] että hallitus seuraa tätä toimialaa ja tämän lainsäädännön käytännön toteutusta.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kontula.

17.22 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Äsken valiokunnan puheenjohtajana ja nyt ihan itsenäni vain muutama sana tästä. Ensinnäkin meillä on lukuisia aloja, joilla hinnat vaihtelevat monesti hyvin ennakkoimattomastikin, ja näillä aloilla on silti pystytty palkkaamaan ihmisiä työsuhteeseen. Minä en näe, että se voisi olla aivan mahdotonta yhdellä alalla. Minusta tämän lakiesityksen ongelma on siinä, että siinä lähdetään siitä, että työsuhdetta ei voida edellyttää, koska työ on järjestetty niin, että useimpien toimijoiden kohdalla työsuhteen tunnusmerkistö ei täyty, kun oltaisiin voitu lähteä siitäkin, että työ on järjestettävä niin, että työsuhteen tunnusmerkistö täyttyy, jolloinka me oltaisiin ihan päinvastaisessa tilanteessa.

Käytännössä meillä on vuosien varrelta kertynyt erittäin paljon esimerkkejä siitä, että kun meillä on hyvin haavoittuvassa asemassa olevia työntekijöitä, jotka tuntevat suomalaisia yhteiskuntaa huonosti, joilla ei ole pääsyä sosiaaliturvaan, joilla ei ole kielitaitoa, jotka eivät tiedä, mikä on ok ja mikä ei, niin se tuottaa myös semmoisen maaperän, joka mahdollistaa hyväksikäytön silloin, jos joku yrittäjä siihen haluaa ryhtyä. Tällainen tilannehan meillä perinteisesti suomalaisessa yhteiskunnassa on ratkaistu sillä, että työntekijän turvaksi tähän epäsuhtaiseen tilanteeseen on rakennettu erilaisia suojamekanismeja, mutta nyt mitään näistä suojamekanismeista ei voida käyttää näiden luonnontuotekerääjien kohdalla sen takia, että se työsuhde ei toteudu.

No, kun hallitus on päässyt logiikassaan tähän asti, niin se lähtee sitten rakentamaan sellaisia mekanismeja, jotka ovat vähän samanlaisia kuin mitä meillä on työsuhteisten työntekijöiden suojana, mutta ikään kuin heikompia ja vähän huterammalla pohjalla. Ja tästä väistämättä, vaikka se ei ole tämän esityksen tarkoitus, vaikka siihen ei pyritä, syntyy sellainen tilanne, että kun nämä eivät ole yrittäjämuotoista riskiä siihen tapaan kantavia toimijoita, mikä meidän yhteiskunnassa mielletään yrittäjyydeksi eivätkä nämä myöskään ole työsuhteisia työntekijöitä, niin siihen väliin syntyy kolmas kategoria, joka on vähän niin kuin työntekijä ja vähän niin kuin yrittäjä. Tätä ei voida väistää tässä sääntelyratkaisussa, vaikka se hallituksen esityksessä kiistetäänkin.

Minä en näe, että tähän on olemassa muuta kuin kaksi eri ratkaisua. Ensimmäinen ratkaisu on se, että ulkomaalaislainsäädännössä pidetään kiinni siitä, että tänne ei tulla töihin muuten kuin joko yrittäjänä niin, että tehdään kaikki se paperityö, mitä yrittäjän on Suomeen tullessaan tehtävä, taikka sitten työntekijänä, [Puhemies koputtaa] jolloinka sinulla on työsuhde tai sitten yleinen suoja epäsuhtaisiin sopimussuhteisiin yleisesti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Malm.

17.26 Niina Malm sd: Arvoisa herra puhemies! Luonnontuotteita kerääviä ulkomaalaisia on Suomessa valitettavasti joutunut hyväksikäytön uhriksi, ja joissakin tapauksissa on ollut kyse ihmiskaupasta. Yksittäisiä hyväksikäyttötapauksia esiintyy aika ajoin, ja hyväksikäytön riski on suuri. Muun muassa Thaimaan viranomaiset ovat pitäneet merkittävänä puutteena sitä, että kerääjät ovat Suomessa vailla lainsäädännön tuomaa turvaa, ja nämä esille tulleet hyväksikäyttötapaukset ovat lisänneet taas sitten Thaimaan viranomaisten epäluottamusta koko luonnontuotekeruualaan Suomessa, ja he jopa rajoittivat kerääjien maastalähtölupien määrää. Rajoitus aiheuttaa tietenkin elinkeinolle vaikeuksia saada raa-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

ka-ainetta, ja sillä on myös omat vaikutuksensa alan kasvuun ja kansainväliseen kilpailukykyyn. Sen takia tämä lakiesitys on erityisen tärkeä.

Ja se, mitä tulevaisuudessa myös täytyy tietenkin tehdä — sen lisäksi, että seurataan alaa — on se, että käydään jatkossa se keskustelu, jossa meidän täytyy miettiä, miten me saamme myös kotimaiset työntekijät kiinnostumaan alasta, jotta myös tämä puutarha-ala olisi vetovoimainen ja tukisi sitä ajatusta, että meillä Suomessa on myös mielenkiintoa pitää kiinni meidän huoltovarmuudesta, koska ainakin sen tämä koronaepidemia on meille opettanut, että kotimaassa täytyy myös työvoimaa olla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lohi.

17.27 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Ne, jotka edes hieman tuntevat alaa, tietävät, että on aivan epärealistista kuvitella, että tällä toimialalla voitaisiin palkata joku jotenkin työsuhteeseen: lähdet tuntipalkalla mustikoita poimimaan. Se ei vain toimi kaupallisesti eikä markkinalähtöisesti niin.

Haluan nostaa täältä esille yhden semmoisen, joka minusta jäi vielä epäsuhtaiseksi. Meillä on luonnontuotekeruualan toimijalla velvollisuuksia — hän joutuu muun muassa perehdyttämään kerääjän Suomen olosuhteisiin, mikä tietenkin tuntuu aivan oikealta lähtökohtaisesti, hän joutuu tarjoamaan ajoneuvot, majoitukset ja niin edelleen, ja on monia muita velvollisuuksia — mutta samaan aikaan täällä edellisessä pykälässä, 4 §:ssä, kun nämä olivat 6 §:ssä, todetaan, että ”kerääjällä on oikeus myydä keräämänsä luonnontuotteet valitsemalleen taholle”. Kun siis toimija hommaa työntekijöitä Suomeen keräämään — vaikka nämä eivät ole työsuhteessa, niin käytännössä keräämään — tuotteita, tarjoaa kaikki fasilitetit, niin tämä, joka tulee, voi myydäkin aivan muualle ne tuotteet. Tämä on minusta tässä ainoa, joka on jäänyt kyllä tosi epäsuhtaiseksi tässä. Jos annetaan velvollisuuksia, niin pitäisi olla myös, voisi sanoa, tällainen etuosto-oikeus niihin luonnontuotteisiin.

Me voidaan laittaa vaikka kuinka tiukkoja rajoituksia työntekijöiden suojaksi, mutta samalla meidän pitäisi muistaa, että se saattaa johtaa siihen, että työpaikat häviävät. Ihan sama tilannehan on, jos Suomessakin me laitetaan vaikkapa niin, että työntekijää ei saa irtisanoa koskaan: sehän kuulostaa tosi mukavalta, kun sellainen turva annetaan työntekijälle, mutta se tarkoittaa samalla, että tänne ei synny yhtään työpaikkaa. Sen takia pitää aina hakea se tasapaino, että on sitä oikeudenmukaisuutta, ja sen takia tässä on erittäin viisasta, että hallitus ei ole edes esittänyt työsuhteen perustamista tämälähtöisyyksiin, joita ei ole perinteisesti ollut mahdollista työsuhteessa hoitaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kontula.

17.29 Anna Kontula vas: Niin, edustaja Lohi, useimmissa tapauksissahan kuulemiemme asiantuntijoiden perusteella kerääjät maksavat erikseen niistä fasiliteteista, joita heille järjestetään. Sitä on nyt vähän koetettu hillitä, niin että ihan kaikista fasiliteteista ei pitäisi maksaa, mutta näistä mainitsemistanne he maksavat. Ja jos etuosto-oikeus toteutettaisiin vastineena tähän päälle, niin silloin todennäköisesti on hyvin mahdollista, että työsuhteen tunnusmerkistö täytyisi, eli se riittäisi tuomaan sen tunnusmerkistön ja sen työsuhteen tähän peliin mukaan.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Minä en osta sitä, että alalle ei olisi realistista palkata työsuhteeseen, kun Ruotsissa kuitenkin alalla palkataan työsuhteeseen. Jos näin lähellä samoissa metsissä, samoja marjoja poimitaan niinkin erilaisessa säädöstilanteessa, niin ei sen aivan mahdotonta pitäisi olla. Ja ennemminkin kysyisin, onko niin, että luonnontuotekeruuala... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, edustaja Kontula, lähti taas mikrofonin jostain syystä pois päältä.

Niin. — Ennemmin kysyisin, onko niin, että koska meillä luonnontuotekeruuala on ollut pitkälti sääntelemätön, hyvin heikosti säännelty niin pitkään, niin se on tuottanut sinne sellaisia rakenteita, että se tänä päivänä Suomessa on, mitä se on. Jos me oltaisiin aikaisemmin jo toteutettu jotakin erilaista sääntelyä, olisiko meillä nyt erilainen reaalitilanne tällä alalla, ehkä tilanne, joka muistuttaisi lähemmin meidän muuta yhteiskuntaa ja sen talouselämää?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Lohi.

17.31 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta, että miksi sitten suomalaisten, jotka poimivat marjoja ja myyvät yrittäjille niitä, ei tarvitse olla työsuhteessa. Eihän niin voi olla, että ulkomaalaisen, joka tulee tänne, pitäisi olla työsuhteessa ja suomalaisen ei. Tämähän kertoo sen, että olisi aivan mahdoton ajatus, että kun me tiedämme monia nuoria, jotka kuitenkin tienaa aika isojakin summia keräämällä marjoja... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, älkää laittako omaa mikrofonia päälle kesken toisen edustajan puheen. — Edustaja Lohi.

Joo, arvoisa puhemies, jatkan vielä hieman. — Olisi aivan mahdoton ajatus, että heidät pitäisi palkata työsuhteeseen, koska tämä on kuitenkin satunnaista tuloa. Se riippuu paljon siitä, minkälainen marjavuosi tulee ja niin edelleen. On selvää, että heidän maksavat fasilitteista, ja niin tietenkin pitää maksaa. Mutta ajatelkaa, jos meillä on yrittäjä, joka hommaaa tänne 300 ulkomaalaista henkilöä poimimaan marjoja, niin kun he sitten poimivat marjoja, kukaan heistä ei myykään hänelle niitä marjoja — onhan sekin vähän erikoinen tilanne. Totta kai ymmärrän nyt, että yrittäjä kantaa riskin siitä ja hänen pitää maksaa riittävän hyvä hinta, että he myyvät hänelle — näinhän se tietenkin menee. Mutta niin kuin sain ensimmäisessä puheenvuorossani, on tärkeää, että riski ja oikeudet ovat oikeissa suhteissa, ja siinä pitää aina hakea se tasapaino. Ja minusta tässä nyt kohtuudella on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kyetty siihen tasapainoon.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kontula.

17.33 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Mielestäni ei ole niin, että ulkomaalaisten, poimiessaan meillä luonnontuotteita, pitäisi olla työsuhteessa, mutta henkilö, joka tulee Suomeen poimiakseen meillä luonnontuotteita — tämä on eri tilanne. Meillä ulkomaalaisissa lähdetään siitä, että ihmisellä on joku syy, kun hän tulee Suomeen. Se syy voi olla

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

opiskelu, se voi olla perhe, se voi olla humanitaarisen suojelun tarve tai sitten se voi olla työ, joko yrittäjyys tai työsuhteinen työ — yrittäjyys tai työsuhteinen työ. No, nyt erityisesti näiden marjanpoimijoiden kohdalla on tehty tällainen hyvin kummallinen häkkyrä, joka ei istu meidän ulkomaalaislainsäädäntöön, jotta ollaan voitu välttää se, että meillä normaalisti tullaan tänne tienaamaan joko yrittäjänä tai työsuhteisena. Ja pelkästään poistamalla tämä erikoissääntely, eli palaamalla siihen, mitenkä meidän laki normaalisti on toiminut, pystytään rajoittamaan sitä, kuinka paljon meillä tehdään sellaisissa haavoittuvissa suhteissa töitä työsuhteen ulkopuolella.

Sen sijaan, jos henkilö tulee tänne vaikkapa avioliiton vuoksi, niin minun mielestäni on täysin normaalia, että hän käyttää jokamiehenoikeuksiin kuuluvaa luonnontuotteiden keruuoikeuttaan samalla tapaa kuin muutkin, joilla täällä oleskeluoikeus on. Eli se paikka, mihinkä se sijoitettaisiin, olisi ulkomaalaissääntelyn maahantulopykälät, ja siinä palattaisiin normaaliin, poistettaisiin poikkeukset.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sankelo.

17.35 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista seurata hallituspuolueitten välistä kädenväntöä marjanpoiminnasta. Ehkä tämän keskustelun perusteella kallistuisin enemmän tuonne edustaja Lohen näkemysten taakse. Siis oma kokemukseni alalta on vuosikymmenten takaa, mutta on tätäkin ammattia tullut harjoitettua nuorena miehenä, ja tiedän kyllä sen, että tällä hetkellä marjastuksen osalta ollaan käytännössä täysin työperäisen, Suomeen tulevan työntekijän varassa.

No, sitten jos mietitään näitä toimintatapoja, niin kyllähän lähtökohta on kuitenkin se, että työnantajat toimivat Suomessa vastuullisesti, pitävät huolta työntekijöistä. Tämä toimiala on vain sen kaltainen, että tässä on kyettävä huomioimaan tämän toimialan erityispiirteet. Ja jos tämä rakennelma tehdään, niin kuin vähän kuulostelin tuossa vasemmistopuolueitten mielipiteitä, kovin monimutkaiseksi, niin siitä ei ole seurauksena se, että työntekijän asema turvataan jotenkin paremmin, vaan seurauksena on se, että niitä töitä ei enää ole. Tämän johdosta tässä kannattaa miettiä, niin kuin aina, kun tätä kakkua rakennetaan, onko meillä jo valmis kakku, jota vain jaetaan kerta toisensa jälkeen osiin, vai pitääkö meidän huolehtia siitä, että marjateollisuudenkin osalta meillä on toimiala sen kaltainen, että se — korostan — aina vastuullisesti huolehtii työntekijöistään. Mutta kun kysymyksessä on periodiala, niin siellä kuitenkin huomioidaan yrittäjien ja yritysten mahdollisuudet luoda sitten sitä hyvinvointia ja tarjota työpaikkoja myös työperäiselle työntekijälle, joka tänne tulee tekemään töitä tosissaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kontula.

17.37 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Sankelolle toteaisin vain, että tässä ei nyt ole työnantajia ja työntekijöitä ja työpaikkoja, ja se nimenomaan on ongelma, että mitään näistä ei ole. Ei ole työnantajia, jotka huolehtivat hyvin työntekijöistä, koska ei anneta töitä tai osteta töitä eikä ole työsuhdetta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 42/2021 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 212/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 11/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 11/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi.

Keskustelu

17.38 Markus Lohi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessähän ehdotetaan säädettäväksi uusi laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä sekä tehtäväksi tarvittavat muutokset eräisiin muihin lakeihin. Lailla kumottaisiin voimassa oleva laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Ehdotettu laki pohjautuu pääosin voimassa olevaan lakiin, ja esitys on laadittu valtiopäivien päättymisen ja eduskuntavaalien toimittamisen johdosta rauenneen hallituksen esityksen pohjalta.

Valiokunta pitää esitystä tärkeänä ja toteaa, että se on monin tavoin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköiseen käsittelyyn ja sen kehittämiseen myönteisesti vaikuttava kokonaisuus. Lakiin ehdotettavat muutokset luovat edellytykset Kansaneläkelaitoksen ylläpitämien valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen, Kanta-palveluiden, käyttönotolle sosiaalihuollossa asettamalla sosiaalihuollon palveluntuottajille velvoitteen liittyä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjiksi sekä mahdollistamalla tietojen luovutuksen sosiaalihuollon asiakastietojen arkistosta. Tämä parantaa valiokunnan näkemyksen mukaan sosiaalihuollon tietojen käsittelyn tietoturvaa sekä edistää sujuvaa tietojen luovuttamista sosiaali- ja terveydenhuollon välillä.

Valiokunta pitää myönteisenä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen laajentamista siten, että asiakas voi itse tallentaa omia hyvinvointitietojaan tai erilaisten hyvinvointisovellusten tuottamia tietoja Omatietovarantoon, josta nämä tiedot ovat ammattihenkilön käytettävissä suostumuksen perusteella tietoturvallisesti.

Ehdotettu asiakastietolaki pohjautuu, kuten edellä totesin, pääosin voimassa olevaan asiakastietolakiin, kuitenkin niin, että lain rakennetta, kirjoitusasua ja terminologiaa on selkeytetty ja muutettu johdonmukaisemmaksi. Nykyistä selkeämpi ja johdonmukaisempi sääntely on valiokunnan näkemyksen mukaan tärkeää sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden että henkilöstön oikeusturvan kannalta. Selkeät ja johdonmukaiset säännökset turvaavat yhtäältä asiakkaan yksityisyyden suojaa sekä toisaalta tiedon sujuvaa luovutusta.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta on saanut tähän hallituksen esitykseen liittyen perustuslakivaliokunnalta kannanoton, jossa se nostaa muutamia muutostarpeita, jotka ovat myös sääätämisyjärjestyskysymyksiä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan kantaan ja ehdottaa muun muassa, että asiakastietolain 20 §:n 1 momenttia ja 21 §:n 1 momenttia muutetaan perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta siten, että tietoja ei saa luovuttaa toimialan sisällä toiselle palveluntuottajalle ilman nykyisen laajan suostumuksen kaltaista asiakkaan tahdonilmaisua tai muussa laissa säädettyä oikeutta luovutukseen.

Otan tässä esille vielä ihan lyhyesti muutaman keskeisen kysymyksen, joka tähän laajaan lakikokonaisuuteen liittyen on valiokunnan käsittelyssä ollut erityisesti esillä, ja yksi niistä on alaikäisen tietojen luovutuskielto: Hallituksen esityksen mukaisessa asiakastietolakiehdotuksen 18 §:ssä säädetään, että alaikäisen huoltajalla ei olisi oikeutta tehdä tietojen luovutusta koskevaa kieltoa alaikäisen huollettavansa puolesta. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan huoltajalla ei olisi oikeutta tehdä kieltoa alaikäisen huollettavansa puolesta, ja tämä perustuu siihen, että potilaslain 9 §:n 4 momentin mukaan potilaan huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei ole oikeutta kieltää potilaan henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi annettavaa tarpeellista hoitoa. Valiokunta pitää esitettyä laajaa puhevallan rajoitusta ongelmallisena. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 4 §:n mukaan lapsen huoltaja edustaa lain tarkoittamissa asioissa lasta ja käyttää niissä lapsen puhevaltaa. Valiokunta ehdottaa, että säännöstä muutetaan vastaamaan esityksen perusteluja siten, että huoltajan tai muun laillisen edustajan oikeus tehdä tietojen luovutukseen kieltoja alaikäisen puolesta sallitaan muissa paitsi potilaslain 13 §:n 3 momentin 3 kohdan tarkoittamissa hätätilanteissa. Näin ollen alaikäisen huoltajan tai muun laillisen edustajan oikeutta rajataan siihen, mitä hallituksen esityksen perusteluissa esitetään.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on tehnyt tänne useita pienempiä pykälämuutosesityksiä, ja viimeisenä nostan esille tämän lain toimeenpanon aikataulun: Valiokunnan kuulemisissa on tuotu esiin huoli ehdotetun asiakastietolain toimeenpanon liian kireästä aikataulusta. Valiokunta ehdottaa jäljempänä siirtymäsäännöksiin muutoksia, jotka perustuvat sosiaali- ja terveysministeriöltä saatuun selvitykseen. Valiokunta kuitenkin painottaa, että ministeriön on seurattava uudistusten toimeenpanon toteutusta sekä arvioitava ja esitettävä oikea-aikaisesti mahdollisia muutostarpeita siirtymäaikoihin. Lisäksi tulee toimeenpanon yhteydessä huolehtia säännösten kohteena olevien tahojen sekä kansalaisten informoinnista ja yleisestä viestinnästä sekä tietojärjestelmien toiminnallisuuksien muutoksiin liittyvästä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kouluttamisesta.

Arvoisa puhemies! Mietintö oli sosiaali- ja terveysvaliokunnassa yksimielinen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja edustaja Laiho.

17.45 Mia Laiho kok: Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Valiokunnan puheenjohtaja Lohi tässä jo hyvin valottikin tämän lain taustoja. Ja on myönnettävä, että tämä kokonaisuus oli aika vaikeasti hahmotettava ja laaja käsiteltäväksi myös valiokunnassa.

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Valiokunnassa kiinnitettiin vakavaa huomiota siihen, että hallituksen esitykseen on ollut tarpeen tehdä lukuisia muutoksia eduskuntakäsittelyn aikana sekä perustuslakivaliokunnan lausunnon että sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemisten johdosta. Eduskuntavaiheen käsittely ei vaivatta sovellu laajojen muutosten tekemiseen.

Valiokunta totesi myös, että yksityisinä sosiaalipalvelujen tuottajina on paljon pieniä palveluntuottajia, joiden antamat sosiaalipalvelut ovat merkittävä osa palvelujärjestelmää. Tällä lakiuudistuksella ei saa vaarantaa pienten palveluntuottajien olemassaoloa ja toimintaedellytyksiä. Olennaista on, että valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen tehdään mahdollisimman helpoksi ja edulliseksi.

Valiokunnan kuulemisissa tuotiin esille myös huoli ehdotetun asiakastietolain toimeenpanon liian kireästä aikataulusta. Valiokunta ehdottikin jäljempänä siirtymäsäännöksiin muutoksia, jotka perustuvat sosiaali- ja terveysministeriöltä saatuun selvitykseen. Kuitenkin valiokunta painotti sitä, että ministeriön on seurattava uudistusten toimeenpanon toteutusta ja arvioitava ja esitettävä oikea-aikaisesti mahdollisia muutostarpeita siirtymäaikoihin. Lisäksi on tärkeää toimeenpanon yhteydessä huolehtia säännösten kohteena olevien tahojen sekä kansalaisten informoinnista ja yleisestä viestinnästä sekä tietojärjestelmien toiminnallisuuksien muutoksiin liittyvästä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kouluttamisesta.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan käsittelyssä on noussut esille eri esitysten yhteydessä myös asiakas- ja potilastietojen käsittelyä koskevien lakien osin epäselvä suhde toisiinsa. Ja tämä nousi hyvin monessa asiantuntijalausunnossa. Erityisesti sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain suhde muuhun sääntelyyn on osoittautunut haasteelliseksi, minkä johdosta valiokunta painotti tämän toisiolain päivittämisen tarvetta.

Valiokunta sai kuulla, että sosiaali- ja terveysministeriössä olisi käynnistetty sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallintasäädösten kokonaisuudistus, jonka yhteydessä kyseisiä puutteita on tarkoitus korjata. On kuitenkin huomioitava, että nämä tietojenkäsittelyyn liittyvät asiat ovat sen verran kiireellisiä, että toivotaan niihin kiireellistä tarttumista.

Olisi tärkeää myös sosiaali- ja terveydenhuollon tietojenkäsittelyn säädöspohjaa uudistaa niin, että se muodostaa selkeän ja yhdenmukaisen kattavan kokonaisuuden, joka vastaa Euroopan perusoikeuskirjan, perustuslain ja Euroopan yleisen tietosuojasetuksen vaatimuksia sekä tukee sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää sekä sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota. Sääntelyn tulisi olla yhtenäistä ja selkeää niin, että siellä ei olisi tulkintaepäselvyyksiä ja että ymmärretään myöskin, mitä lailla tarkoitetaan, ja laki on yksiselitteinen. Myös lakien suhdetta toisiinsa on välttämätöntä selkiyttää. Tämä lain epäselvä tulkinta on noussut esille käytännössä kentältä, ja paikoin myöskin viranomaiset itse eivät ole osanneet vastata, miten lakia tulisi tulkita.

Pidän tärkeänä sitä, että valiokunta teki yhteisen lausumaehdotuksen, ja lausumaehdotus kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallintaa koskevan säätelyn kokonaisuudistuksen valmistelua.”

Tämän asian käsittelyn ja tietojenkäsittelyn lakikokonaisuuksien kehittämisen on menävä eteenpäin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 212/2020 vp sisältyvien 1.—8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdo-

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

tetun uuden, 9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 72/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 12/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 12/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.52 Markus Lohi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain voimassaoloa edelleen 30.9.2021 saakka. Kyseisen lain voimassaoloa on jatkettu aikaisemmin kolmeen kertaan, ja se on nyt voimassa kesäkuun 2021 loppuun.

Laissa säädetään työttömyysetuuden sovittelua ja työttömyysetuuden maksamista ilman päätöstä koskevista poikkeuksista, joiden tarkoituksena on sujuvoittaa etuushakemusten käsittelyä. Lisäksi laissa säädetään työttömyysetuuden niin sanotun suojaosan korotuksesta sekä liikkuvuusavustuksen ehtojen muutoksista, joiden tavoitteena on tukea työn vastaanottamista ja työvoiman alueellista liikkuvuutta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää työttömyysetuuksien toimeenpanoja yksinkertaistavien ja työn vastaanottamista tukevien väliaikaisten säännösten voimassaolon jatkamista syyskuun loppuun 2021 saakka perusteltuna covid-19-epidemian aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 72/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n lääkinnällisiä laitteita koskevia asetuksia täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 67/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 13/2021 vp

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 13/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi.

Keskustelu

17.54 Markus Lohi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksellä annetaan lääkinnällisiä laitteita koskevaa EU:n asetusta ja ihmiskehon ulkopuolella suoritettavissa tutkimuksissa käytettäviä lääkinnällisiä laitteita eli niin sanottuja in vitro -diagnostiikkaan tarkoitettuja laitteita koskevaa EU:n asetusta täydentävät säännökset. Uusien laiteasetusten tavoitteena on potilaiden terveyden suojeleminen ja innovaatioiden tukeminen. Tavoitteena on myös palauttaa potilaiden, kuluttajien ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden luottamus laitteiden turvallisuuteen.

Lääkinnällisten laitteiden saattaminen markkinoille ei edellytä viranomaisten lupaa. Lääkinnällinen laite voidaan kuitenkin saattaa markkinoille tai ottaa käyttöön vain, jos se asianmukaisesti toimitettuna ja asennettuna, huollettuna ja käyttötarkoituksensa mukaisesti käytettynä on edellä mainittujen asetusten mukainen. Asetuksissa säädetään laitteiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnista sekä siihen liittyvästä kliinisestä arvioinnista ja suorituskyvyn arvioinnista. Lisäksi asetuksissa on säännöksiä muun muassa laitteiden kliinisistä tutkimuksista, jäljitettävyydestä ja rekisteröinnistä, valvonnasta ja vaaratilanjärjestelmästä sekä jäsenvaltioiden välisestä yhteistyöstä. Asetukset ovat saadun selvityksen mukaan aiempia direktiivejä laajempia soveltamisalaltaan ja tiukempia esimerkiksi kliinisten tutkimusten menettelyjen, laitetunnisteiden ja laadunhallintajärjestelmien suhteen.

Ehdotetussa uudessa laissa lääkinnällisistä laitteista säädetään niistä asioista, joista EU-asetukset edellyttävät tai mahdollistavat kansallisia säännöksiä. Esityksen muut lakiehdotukset koskevat pääosin sitä, että niissä muutetaan käytettyjä termejä ja tehdään muut tarpeelliset tekniset muutokset. Potilasvakuutuslakiin, joka on neljäs lakiehdotus, ehdotetaan lisäksi muutos, jossa termi ”lääketieteellisten tutkimusten tutkittava” ei viittaisi lääketieteellisestä tutkimuksesta annetussa laissa tarkoitettuun tutkittavaan. Tarkoitus on, että viittaus kattaisi myös laiteasetusten, lääketutkimusasetuksien ja niitä täydentävien kansallisten lakien mukaisen tutkittavan.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina ja puoltaa niiden hyväksymistä vähäisin, pääasiassa teknisin muutoksin. Tämäkin valiokunnan mietintö oli yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 67/2021 vp sisältyvien 1.—9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 50/2021 vp

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 2/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 50/2021 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 210/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 210/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain 105 ja 109 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 248/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 248/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle covid-19-epidemian torjuntaan tarvittavien tavaroiden verovapauden voimassaolon jatkamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 6/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 69/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 toisen lisätalousarvioesityksen (HE 68/2021 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 68/2021 vp

Hallituksen esitys HE 83/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2021 vp

Pöytäkirja PTK 63/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 26.5.2021 pidettävään täysistuntoon.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että toisen lisätalousarvioehdotuksen ainoassa käsittelyssä noudatetaan seuraavaa menettelytapaa:

Asian käsittely alkaa keskiviikkona 26.5.2021 kello 14.00 pidettävässä täysistunnossa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Muutosehdotukset on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 26.5.2021 kello 12.00. Asiaan liittyvät äänestykset ovat perjantaina 28.5.2021. Siltä osin kuin toiseen lisätalousarvioehdotukseen ei ole ehdotettu muutoksia, se katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Mietintö pantiin pöydälle 26.5.2021 pidettävään täysistuntoon.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 73/2021 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 25.5.2021 pidettävään täysistuntoon.

24. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään tiistaina 25.5.2021 klo 18.15. Täysistunto lopetettiin klo 18.02.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen